

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА ЧАЈНИЧЕ**

**ПРОЦЈЕНА УГРОЖЕНОСТИ
ОД ЕЛЕМЕНТАРНЕ НЕПОГОДЕ И ДРУГЕ НЕСРЕЂЕ НА
ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ**

ЧАЈНИЧЕ, април 2026.

ОПШТИНА ЧАЈНИЧЕ

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

ДРЖАВА	Босна и Херцеговина
ЕНТИТЕТ	Република Српска
ПОВРШИНА	275 км
СТАНОВНИШТВО	5. 449 (подаци завода за статистику 2001. годину). Прелиминарни резултати пописа из 2013. године
ГЕОГРАФСКЕКООРДИНАТЕ	43 32 60“ СГШ 19 04 00“ ИГД
ВРЕМЕНСКА ЗОНА	Централноевропска: UTC+1
ПОШТАНСКИ БРОЈ	73 280

ПРЕДГОВОР

Републичка управа Цивилне заштите је у сарадњи са Агенцијом за управљање ванредним ситуације Краљевине Данске-ДЕМА и њиховим начином примјене „ризико-базираног димензионирања“, израдила Процјену угрожености од елементарне непогоде и друге несреће на простору Републике Српске.

Овај документ је резултат рада службе Цивилне заштите општине Чајниче, као и спољних стручних сарадника.

Документ који слиједи, информативно и аналитички, ће бити од користи свима на подручју општине Чајниче који се бави питањима заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће, те бити добра основа за израду осталих елемената Плана заштите и спасавања.

Служба за цивилну заштиту

УВОД

Методологија израде Процјене угрожености општине Чајниче од елементарне непогоде и друге несреће се одвијала континуираним радом а претходиле су јој следеће активности да би добила коначну форму и садржај документа.

-Републичка управа ЦЗ РС је организовала обуку руководиоца општинских служби за израду процјене ризика на локалном-општинском нивоу и управљање ризицима од катастрофа на локалном нивоу; у сарадњи са Данском Агенцијом за Ванредне ситуације-ДЕМА, Министарством сигурности БиХ и УНДП-ом у периоду новембар 2010. новембар 2015.година

Усвајање процјене од стране Скупштине општине Чајниче као важност документа општине Чајниче и полазног документа за израду ***ПЛАНА ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНЕ НЕПОГОДЕ И ДРУГЕ НЕСРЕЋЕ.***

У складу са чланом 145 Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама (у даљем тексту: Закон), утврђено је да су идентификација, процјена и праћење ризика од елементарне непогоде и друге несреће, смањења ризика и друга питања којима се третира проблем ризика., једна од стратешких области Програма заштите и спасавања Републике Српске, а самим тим и Плана заштите и спасавања општине Чајниче.

Члан 147. Закона утврдио је да План заштите од елементарне непогоде и друге несреће (у даљем тексту: План заштите и спасавања) садржи:

- а) Процјену угрожености од елементарне непогоде и друге несреће,
- б) Планирање превентивног дјеловања
- в) Планирање приправности
- г) Планирање мобилизације и
- д) Планирање хитног одговора.

Процјена угрожености од елементарне непогоде и друге несреће(у даљем тексту: Процјена угрожености) је полазни и темељни документ Плана заштите и спасавања.

Уредба о садржају и начину израде плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће разрадила је методолошки приступ и начин израде документа Плана заштите и спасавања.

Методолошки приступ који одржава суштину нашег „погледа на ризик“ „“, односно начин третирања самог ризика, може се најкраће дефинисати као „ризико-базирано димензионирање“.

Ризико-базирано димензионирање је у ствари прилагођавање законске регулативе, планова, процедура и друге документације, спасилачких и хитних служби, превентивних и интервентних капацитета и свега другог што је од непосредног значаја за заштиту и спасавање/цивилну заштиту, идентификованим ризицима.

Ризико-базирано димензионирање је процес који се састоји од пет међусобно зависних и условљених фаза, и то:

- а) прва фаза-идентификација ризика
- б) друга фаза-анализа ризика
- в) трећа фаза-приједлог за ниво мјера и активности
- г) четврта фаза-доношење одлука по приједлогу за ниво мјера и активности, и
- д) пета фаза-спровођење одлуке.

Структура Процјене угрожености може се условно приказати кроз три повезана дијела. У првом дјелу, дати су општи подаци и информације, о одређеним темама, статистички прегледи, пресјек тренутног стања и перспективе развоја. Дати су општи показатељи о положају и карактеристикама општине Чајниче, становништву, опште информације о културним добрима, карактеристикама рељефа, географско-педолошким и хидрогеолошким карактеристикама тла, клизиштима, одронима и земљотресима, клими режиму падавина и температуре, хидрогеографској мрежи, шумама и шумском земљишту, пољопривреди и пољопривредном земљишту, здравственом и ветеринарском сектору, привредној развијености и основним индустријским гранама, енергетици, саобраћају и инфраструктури, неексплодираним убојним средствима и минама, незаконитој градњи, смјештеним капацитетима.

На почетку другог дијела, приказана је листа идентификованих репрезентативних сценарија, израђених за сваки од наведених ризика, а који су значајни за ниво општине Чајниче. У наставку другог дијела је дата анализа репрезентативних сценарија за: клизишта, пожаре отвореног типа (шумски пожар), екстремне метеоролошке појаве (екстремно ниска температура, екстремно висока температура, велике сњежне падавине, суша, олујни вјетар и град), поплаве, спремност здравственог сектора за одговор на ванредне ситуације (епидемија на подручју општине Чајниче), саобраћајне несреће на дијелу магистралног пута Чајниче-Устипрача.

У **трећем** дијелу су представљен приједлози за ниво мјера и активности, чија је сврха отклањање идентификованих слабости и недостатака.

На крају су дате **опште информације о систему заштите** и спасавања/цивилне заштите у Чајничу, као и преглед закона, подзаконских аката и других значајних докумената, који су већим дјелом коришћени приликом израде Процјене угрожености и који су релевантни за употребу овог документа.

Ово је документ који је намјењен свима, мада првенствено онима који се баве питањима и проблемима од значаја за заштиту и спасавање/цивилну заштиту. Документ је дакле намјењен стручној, али јавности уопште. Процјена угрожености садржи информативне и аналитичке податке из многих области, односно ресора, који могу задовољити најразличитија интересовања, од стручних до лаичких.

Процјена угрожености подлијеже ажурирању, како текућем, свакодневном тако и редовном периодичном, који је свеобухватније и који се врши у принципу једном у 3 до 5 година, зависно од промјене околности или кључних елемената који су битни за њену вјеродостојност.

1. ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ

ПОЛОЖАЈ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ

а) Географски положај: Општина Чајниче (Република Српска) се налази надалеко од тромеђе Босне и Херцеговине, Србије и Црне Горе, што представља повољан географски положај.

Општина Чајниче се налази у сјевероисточном дијелу републике Српске (БиХ), на 43' 33" сјеверне географске ширине и 19' 04" источне географске дужине на граничној линији са Црном Гором. Овај дио Републике Српске се назива горње Подриње, као што само име каже, по горњем току ријеке Дрине. Недалеко је и тромеђа: Република Српска (БиХ) – Србија – Црна Гора. Ово подручје у ранија времена називало се још и Стара Херцеговина (Горња Босна и Висока Босна). Територија општине се граничи са општинама Рудо, Фоча, Горажде, Ново Горажде, Пљевља и Прибој. На подручју општине Чајниче постоји пет мјесних заједница: Чајниче 1, Чајниче 2, Миљено, Заборак и Међурјечје. Насеље Чајниче које је и административно сједиште општине смјештено на 806 метара надморске висине и протеже се на површини од 275 км на квадрат, а сама површина градског подручја износи 9 км.. Чајниче је смјештено у котлину између Чивчи Брда (1324м), Цицелја (1281м) и Оруфица (1310 м). Општина је интегрисана око долине ријеке Јањине, десне притоке Дрине, и сјеверне подгорине планине Ковач и западне подгорине комплекса планине Вучевица. Простор општине Чајниче карактеристичан је по великој енергији рељефа између 400м и 1500м надморске висине.

Конфигурација терена општине је врло изражена са скоро 90% укупне површине неравног рељефа. Најниже коте терена су у доњем току ријеке Јањине на 450 м надморске висине, највишу висину до 1491 м достиже на Вучевици (врх Јаворово брдо).

Земљишта у региону гдје се општина налази развијају се под дјеловањем педогенетичких фактора који се међусобно разликују по појединим општинама. Зато се и земљишни покривач може различито окарактерисати. Најзаступљенија су млађа земљишта и средње развијена земљишта. Млађа земљишта су углавном плитка, сува и релативно обезбјеђена са храњивима. Средње развијена земљишта су средње дубока до дубока релативно сува и углавном сиромашна са храњивима.

По механичком саставу већим дјелом су повољна (иловаче). Међутим, и она тежег састава (на кречњацима нпр.), захваљујући повољној структури су пропустљива за воду (воде пониру у више вртача које постоје на теренима села). Површинско тло је шљунковито, настало је дробљењем стијена под утицајем атмосферских и климатских прилика.

б) Геолошке и педолошке карактеристике тла

Земљишта у регији гдје се општина налази развијају се под дјеловањем педогенетичких фактора који се међусобно разликују по појединим општинама. Зато се и земљишни покривач може различито окарактерисати. Најзаступљенија су млађа земљишта и средње развијена земљишта. Млада земљишта су углавном мала, сува и релативно обезбјеђена са храњивима.. средње развијена земљишта су средње дубока до дубока, релативно сува и углавном сиромашна са храњивима. По механичком саставу већим дјелом су повољна (иловаче). Међутим, и она тежег састава (на кречњацима например). Захваљујући повољној структури су прописно за воду (воде пониру у више вртача које постоје на теренима села). Површинско тло је шљунковито, настало је дробљењем стијена под утицајем атмосферских и климатских прилика.

Морфологија овдашњих крајолика, како је већ наглашено, увелико је условљена геолошком подлогом, односно геолошким саставом и структуром терена. Средишњи дио су усјечена корита Јањине и Батовке, па и Дрине, регије кластичне стјенама палеозика (стара ера), а високопланинско горје у коме доминирају вапненци и доломити, мезозоика (средња ера) геолошке прошлости утицале су на формирање морфолошких цјелина какве срећемо на терену.

У њиховом примарном односу, млађе стијене су биле преко старијих, у овом случају стијене мезозојске ере, преко кластичних палеозојских. Дјеловањем ендегених и егзогених сила дошло је до поремећаја таквог односа. Стијене су прво боране, а потом кидане, ломљене и пребациване једна преко других или су кретањем, хоризонталним или вертикалним, довођене у различите међусобне односе.

Неке које су биле на површини или близу површине, доспјеле су у дубље дјелове а тако а тиме и друге увјете у којима су притисци којима су притисци и температуре имали другачије дјеловање. У току поремећене и поломљене стијене утискивала се магма која је уносила нове минералне компоненте у већ постојеће стијене, а из њих узимала и мјењала свој састав. Са магмом су стизали и рудни минерали који су депонирани у поломљену геолошку средину у којој су тако формирана лежишта различитих руда у различитим облицима рудних тијела. У свој тој сложености у геолошком саставу и данашњој структури терена констатирано је и случајева да су старије стијене навучене преко млађих, што структуру терена чини још сложенијом (Е. Куленовић, 1986.). поремећене стијене дјеловањем егзогених (вањских) фактора попримају некад врло чудне морфолошке облике.

У кластичној скупини стијена утиснути су гранити, киселе дубинске магматске стијене различите минерализације, док су у другој скупини стијена високо планинског горја, присутни вулканити означени као стијена сплит-кератофирске асоцијације, праћене пирокластичним материјалом и туфовима.

Када се детаљније анализира цјеловита геолошка средина општинског подручја, онда постаје јасна и њена морфолошка дводјелност. На сјеверу и сјеверозападу од Чајнича, у геолошком саставу терена доминирају кластичне стијене опалеолозика: филти, филтични шкрилјци, графитични шкрилјци, пјешчари, и конгломерати плошни и слојевити мермеризирани вапненци. Оне су јаче или слабије метаморфисане и прожете кварцом (бјелутак) у виду жица, притки или сочивастихуложака у шкрилјцима и пјешчарима. Како је већ споменуто, у овим стијенама су утиснути и гранити с различитим појавама рудних минерала у ободном ореолу.

Други дио проматране геолошке средине пружа се сјевероисточно, источно и југоисточно од Чајничка. Састављен је од стијена мезозоица: у коме доминирају доломити и вапненици. У подини вапненца и доломита пружа се појас кластита: глинаца, пјешчара, познатих кречњака и кцварцита. То су класитичне стијене мезозоица и припадају доњем тријасу и пермотријасу, пријелазу из палеозоица у мезозоик. У овим стијенама се јављају вулканити и туфови.

ХИДРОЛОШКЕ И ХИДРОГЕОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Вода је основа живота на Земљи. Представља једну од четири компоненте географске средине у којој се у истом тренутку налази у сва три агрегатна стања у готово безброј облика појављивања.

Већи дио терена општине изграђен је од класичних и магматских стијена. Због тога је подручје општине богато разгранатом мрежом водених токова. Управо због ове чињенице Чајничка се и хидролошком погледу сматра богатом општином. Поред тога површински хидрографски објекти, скоро констатно током године, имају доста воде, што указује на појаву да су колебања водостаја на ријекама мала. Сви површински, а и подземни хидрографски објекти припадају кишнонивалном хидролошком режиму. Подземне воде су организоване у плитке и дубоке издани, са основном осом гравитације према току ријеке Дрине. Долинама између брда и планина теку бројни планински потоци. Сви водотоци припадају сливу ријеке Јањине, Радојне и Сућеске које се уливају у Дрину и Лим.

Основни водоток везан за град је рјечица Врело која извире на изворишту Цицељ на 826 м надморске висине. Врело се налази у висини саме вароши и има стрмо корито, којим вода врло великом брзином тече кроз град на дужини од 500 м и улива се у Јањину. Обале водотока рјечице Врело нису уређене, поткопане су и пријетња оближњим кућама.

Обзиром на велики пад овог корита постоје знатни енергетски потенцијали водних снага који се могу искористити за изградњу мини хидро-електрана. За вријеме аустроугарске су вршена истраживања, којима је утврђено да је вода са изворишта најбољег квалитета на подручју тадашње Аустроугарске.

Слика 1. Извориште врело

На великом платоу испред ограђених базена на Врелу одржавала се сваког Богојављења литургија са освјештавањем воде и пливање за часни Крст.

СПИСАК РИЈЕКА И ВОДОТОКА КОЈЕ МОГУ БИТИ УЗРОК БУЛИЧАСТИХ ПОПЛАВА

- **ИЗВОРИШТЕ ВРЕЛО**
- **РИЈЕКА ЈАЊИНА**
- **РИЈЕКА БЕЗУЈАНКА**
- **РИЈЕКА БАТОВКА**
- **РИЈЕКА РАДОЈНА**
- **РИЈЕКА СУЋЕСКА**

Преглед критичних тачака на којима може доћи до излијевања водотока Врело.

- Мост на Махамамини, локалитет град Чајниче,

Преглед критичних тачака на којима је долазило до излијевања ријеке Јањине у 2008 години.

- РЕЈОН ПОТКАМЕН, ЛУКЕ
- МИЉЕНО КОД МОСТА НА РИЈЕЦИ ЈАЊИНИ, имање Пљеваљчић, Тозо и Батотића.
- МОСТ У КАПОВОМ ХАНУ
- РЕЈОН МЕЂУРЈЕЧЈЕ ВИКЕНДИЦА ПОКОЈНОГ ДР ВЕЛЕМИРА ГИГОВИЋА

Преглед критичних тачака на којима је долазило до изливања ријеке **Безујанке у 2008. години.**

- **БУЧКОВИЋИ,**
- код куће, М Јовановића и Ч. Вуковића
- Миљено, код куће М. Милкановића и Ж. Машића.

ПРЕГЛЕД ВАЖНИЈИХ ИЗВОРИШТА ВОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ

Општина Чајниче располаже обилним извориштима питке воде и то:

- КАТАНСКА ВРЕЛА 55 Л/С
- ЦИЦЕЉ 50 Л/С
- БРАХА 10 Л/С

Затим јаки извори попут

- Добре воде
- Хајдучког врела
- Козје воде
- Црвених стијена

Термално-минералне воде:

Заступљене су минералне и киселе воде и то: у насељу Жељановић, Јабуци, Батову, Лукама и Кривачи са капацитетом издашности од 1-9 л у секунди.

На локалитету Луке и Батово су извори са љековитом водом киселог укуса које садрже највише жељеза. Такође у народу су познате као љековите и здраве воде, Санцина вода на локалитету Тројан према граници Црне Горе и Ћурковац на локалитету Горње Поникве.

УГРОЖЕНОСТ ПУТНИХ ПРАВАЦА

ИЗВОРИШТЕ ВРЕЛО: Путни правац Чајниче, Метаљка Пљевља на мјесту изворишта.

ЈАЊИНА: Локални пут Чајниче Камен, Борајно на дјелу пута у Поткамену.

Путни правац, Миљено, Капов хан, Међурјечје, Устипрача у рејону Капов Хан-мост и у рејону Међурјечје код куће М. Шубаре.

БЕЗУЈАНКА: Регионални пут Чајниче-Горажде и путни правац Миљено-Слатина Фоча у рејону моста на безујанци на Милијену.

Да би се спријечило излијевање поменутих ријека на критичним мјестима потребно је чишћење и продубљавање корита ријека.

Утицај хидроенергетских постројења у окружењу на животну средину.

Утицај хидроенергетских постројења на Дрини и Пиви, и акумулација на стање животне средине се огледа у микроклиматским промјенама, промјени станишних услова, утицај на биодиверзитет и на стање грађевинских објеката.

Микроклиматске промјене се понајвише изражавају у повећаној влажности ваздуха што узрокује појаву честих и дуготрајних магли и сумаглице. Магла се нигдје не задржава на тлу у граду због планинских баријера и апсобоура штетне материје из димњака и издувних система аутомобила. Због смањења дотока сунчеве енергије на земљу смањује се инсолација и температура земље. Дјелујући заједно ови фактори доводе и до промјене станишних услова што утиче на еко систем у виду биоценотских промјена. Никаква детаљна истраживања по овом основу нису рађена али се може рачунати на настале промјене под лаком претпоставком с обзиром на добијене резултате у другим срединама.

Повећано стање влажности и микрочестице у магли утичу на здравље људи, поготово дјецe, па је потребно оранизовати боравак у предјелима без магле на територији општине Чајниче. (село Поникве, Брезовице-Заборац, Ханина-Ждријело)

2 ИСТОРИЈАТ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ

Чајниче се спомиње још давне 1477. године, као мала варош кроз коју пролазе путеви од југа према истоку и обратно, те од тада почиње биљежити своју историју. Према турским „тефтерима“ који се до данас у оригиналу чувају у Истамбулу, 1477. године, пазар Чајниче је имао 190 домаћинстава. До 1572. године Чајниче је било у саставу Херцеговачког санџака, а тек 1582. године спомиње се као самостални „кадилук“.

Према старим записима из времена Турске владавине, Чајниче је наводно добило име по води (Чајниче-на перзијском језику значи добра вода), по другим записима Чајниче потјече из времена Старог Рима и Грчке (Римски и Чајнички војници су чекали очајнички, да прође зима и да наставе пут даље). Најреалније је да Чајниче носи име из средњег вијека, када су кроз чајниче пролазили путнички каравани, те су у Чајничу правили паузе од пута, одмарали се пили вруће чајеве да се загрију. (чај-Чајниче).

На 15 км од Чајнича 1389. године подигнут је средњовјековни град-дворац Самобор (код Међурјечја), а подигао га је Сандаљ Хранић (1370-1435). Самобор је био љетња резиденција војводе Сандалија, а касније и његовог синовца Херцег Стефана Вукчић Косаче. У Чајничу су се вјековима заустављали трговци на путу ка Дубровнику, Скопљу, Нишу, Цариграду. На мјестима гдје се налазе хотели „Чајниче“ и „Орјент“, налазили су се ханови и караван сараји, који су служили за преноћиште кираџија и њихових каравана. Ту су долазили и Чајничани на разговор и кахву, те су ту слушали вијести, које су доносили ови људи из далека.

Историја Чајнича казује и да је овај градић још давне 1873. године добио „телефонску централу“, 1929. године електричну енергију, а 1935 клинику за плућне болести.

Испред хотела „Чајнича“ 1903. године било је клизиште на коме су се клизале Аустријске даме. За вријеме Аустро-Угарске, изграђено је шеталиште кроз Цицељ.

Посебан значај за Чајниче и његову историју имају и вјерске грађевине: Чајничка црква Успења Пресвете Богородице у којој је смјештена Чудотворна икона Пресвете Богородице, „Чајничка Красница“, затим џамије: Синан бегова џамија и Мир-Мухамедова као и католичка Црква Светог Бенедикта.

3. КЛИМАТСКИ УСЛОВИ

На формирање поднебља неке области, поред разних чињеница, рељеф и циркулациони процеси имају прворазредну улогу. Утицај Јадранског мора, услијед вискоких планина које окружују ово подручје не осјећа се довољно, тако да овдје можемо говорити о континенталној клими (средње европски тип), а велики је утицај и планинске и пред планинске климе.

ПРЕДПЛАНИНСКА КЛИМА

Предјели са овом климом непосредно се надовезују на предјеле са умјереноконтиненталном климом. Они обухватају предјеле изнад ријеке Дрине, а која припада умјереноконтиненталној клими. Ова клима је позната и као суб планинска клима.

3.1. Температуре ваздуха

Испресјечаност рељефа, надморска висина, отвореност према сјеверу и шумско пространство су карактеристике које утичу на термичке прилике, на подручју нема климу која одговара географском положају. Зиме су у просјеку нешто хладније од зима у умјерено континенталној клими, уз то и дуже трају што зависи од локалитета а и од надморске висине. Љетње температуре су редовно ниже него што је то случај у другој климатској зони.

Средње годишње колебање т температуре је умјерено. Углавном сва мјеста имају температуру нижу од 10 С а вишу од 8 С. Од зимских мјесеци обавезно један или два имају негативну средњу температуру која мјестимично може бити и нижа од -4 С. Најтоплији мјесец (јули и август), имају средње температуру између 18 С и 20 С. На основу тих температура, љета се сматрају умјерено топла и не трају дуго. Јесен је топлија од прољећа, што је знак да се ови предјели под сњежним утицајем околних планина.

Очигледнију представу о температурним приликама неког мјеста даје број дана са температуром испод и изнад неких граничних вриједности које имају нарочито у климатологији. Тако се мразни дан назива у коме је минимална температура нижа од 0 степени, а „ледени“ дан онај у коме је максимална температура нижа од 0 степени.

У овом дану дакле стално траје мраз.

Дани са максималном температуром од 25 степени називају се „љетни“ дани а они са максималном температуром до 30 С и више јесу „тропски“ дани.

Табела: Бр: 1 Прагови упозорења у метеоаларму за ниске температуре

Ниво упозорења	Херцеговина	Остали предјели
Зелено	$T_{\text{мин}} > 0\text{C}$	$T_{\text{мин}} > -5\text{C}$
Жуто	$T_{\text{мин}} < 0\text{C}$	$T_{\text{мин}} < -5\text{C}$
Наранџасто	$T_{\text{мин}} < -5\text{C}$	$T_{\text{мин}} < -10\text{C}$
Црвено	$T_{\text{мин}} < -10\text{C}$	$T_{\text{мин}} < -20\text{C}$

Табела: Бр: 2 Прагови упозорења о метеоаларму за високе температуре

Ниво упозорења	Херцеговина	Остали предјели
Зелено	$T_{\text{макс}} < 32\text{C}$	$T_{\text{макс}} < 32\text{C}$
Жуто	35 $T_{\text{макс}} > 35\text{C}$	$T_{\text{макс}} > 32\text{C}$
Наранџасто	$T_{\text{макс}} > 38\text{C}$	$T_{\text{макс}} > 35\text{C}$
Црвено	$T_{\text{макс}} > 40\text{C}$	$T_{\text{макс}}$

3.2 Влажност ваздуха

Према расположивим подацима дио ријеке Дрине који припада предпланинској клими веома је влажан током цијеле године. релативна влажност је већа зими, а доста мања љети. У самом граду Чајничу влажност је велика током цијеле године. од септембра па до марта односно све до априла средње мјесечне вриједности релативне влажности, веће су од 80%, а од априла до августа су нешто ниже (76-80%). Може се са сигурношћу рећи да је овај ток Дрине један од највлажнијих на цијелој територији Босне и Херцеговине.

Утицај магле која се ствара усљед велике влажности на свакодневни живот нарочито се огледа у саобраћају, убрзавању концентracије загађивача у доњим слојевима ваздуха на здравствено стање, као и на психолошко дејство људи.

Магла омета токове саобраћаја и самим тим директно утиче на исход ватрогасне интервенције.

Према подацима у табели 3. дат је преглед броја дана са маглом у Чајничу.

Табела 3: средње мјесечне релативне влажности

МЈЕ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ГОД
	9,1	5,2	5,2	5,9	6,0	9,0	4,4	5,1	8,4	11,1	10,4	10,4	90,2

3.3 Облачност и осунчаност

Још један метеоролошки фактор који директно утиче на угроженост од пожара нарочито шумских. Најјача инсолација је у јулу. Минималне вриједности су присутне у јануару.

С обзиром на претежну пошумљеност ових предјела, честих љетних киша па и зимских падавина и магле који ову појаву прате, ваздух садржи приличну количину водене паре, самим ти и могућност стварања облака је повољна. Ови предјели имају облачност у годишњој вриједности која се креће око 55% (од 53% до 58%). Најведрији мјесеци су јуни, јули, август и септембар. Њихова средња облачност је мања од 50%. Остали мјесеци су облачни (имају већу вриједност облачности од 50%).

Према подацима у табели 4. дат је преглед средње мјесечне и годишње облачности у Чајничу.

Табела 4: Средња, мјесечна и годишња

МЈЕ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ГОД
	64	67	57	56	51	48	33	31	41	54	63	71	53

У овој климатској зони је интересантно то што период, у коме преовладавају ведрине над облачним временом све више продужава са појавом надморске висине.

Са повећањем облачности смањује се инсолација. Годишња вриједност инсолације се између 1937 и 2182 часова што зависи од надморске висине, рељефа земљишта и степена облачности. Од маја до септембра, просјечно сваког дана сунце сија преко 7 часова, а у два љетна мјесеца скоро 10 часова.

Према подацима у табели 5. дат је преглед броја осунчаних сати у Чајничу

Табела 5: Осунчаност у часовима

МЈЕ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ГОД
105	105	97	159	177	224	241	314	299	221	157	107	81	2132

3.4 Вјетрови

Одлучујућу улогу на расподјелу правца вјетра игра експозиција терена, тј. правац пружања долине Дрине. Ово подручје у цјелини није вјетровито, пошто доминирају тишине. Вјетрови су ипак чешћи него у зони која припада умјереноконтиненталној клими. Вјетрови су углавном везани за циклонску и антициклонску активност (претежно зима) и неједнаком расподјелом температуре ваздуха(претежно љети).

Нарочито велика стабилност ваздуха је у зимском периоду. Јаки вјетрови на овом подручју су ријетка појава.

3.5. Барометарски притисак

Вриједности атмосферског притиска имају двојак утицај на развој пожара. Разрађен ваздух успорава брзину ширења фронта пожара и повећава фазу времена обухвата пламеном па ватрогасцима пружа прилику да погасе пожар прије него исти нанесе већу штету. Са друге стране мале вриједности атмосферског притиска отежавају усисавање воде у ватрогасне пумпе и тако компликују ток ватрогасне интервенције.

3.6. Предјели планинске климе

Планинска клима као врста континенталне, с обзиром на карактер рељефа заузима доста простора.

Планине на подручју општине не представљају континуирану висију. Према томе то није јединствена планинска морфолошка цјелина на том простору. У њој преовладавају планине али су између њих спуштене котлине и усјечене ријечне долине.

Планински крајеви се одликују ниским температурама, вјетровима, повећаном количином влажности ваздуха, већом висином падавина преко цијеле године.

Падавине : Годишња висина падавина креће се од 925 до 1913 мм, што зависи од локалних услова са једне стране и близине путања барометарских депресија са друге стране.

3.7. Сњијег

Слика 2. Чајниче у сњијегу (фебруар 2012. године)

Сњијег представља врло озбиљну временску појаву, која се често манифестује као непогода и утиче на све сегменте дјелатности човјека и живота заједнице. Његов утицај на пољопривреду је огроман и зависи од времена појаве. Штити озиме усјеве од зимских мразева, представља залиху воде за биљке у прољетним мјесецима, међутим кад изостане, а јаве се јаки мразеви, биљне културе су знатно угрожене. Водни режим и цијела хидропривреда зависе од сњежног покривача, посебно у мјесецима када наступа његово топљење, када утиче на појаву поплава.

За вријеме обилних снежних падавина удружених са ниском температуром, долази до стварања наслага сњијега на далеководима, што оптерећује водове и може изазвати преоптерећење истих и условити њихово кидање.

У грађевинарству се мора водити рачуна о оптерећености конструкција и кровова сњијегом, будући да ће влажан и дебео снежни покривач толико оптеретити конструкције и изазвати урушавање истих с могућношћу и људских жртава. Посебан велики негативан утицај снежне падавине имају на комуникације и саобраћај. Код јаких снежних падавина, често се дешава да путеви буду завејани у вишим предјелима и непроходни, па читава насеља (углавном у вишим предјелима) буду одсјечена.

Уз јак снијег често се у планинама јавља и јак вјетар који прави наносе и сметове, па на појединим мјестима висина сњежних наноса може бити и по неколико метара (превоји). Често се и ниске температуре јављају у том периоду, па је комбинација ова два фактора најнеповољнија, када нека мјеста, или људи (нпр, завејани у колони), буду одсјечени од остатка свијета, па ниске температуре могу довести до смрзавања. Често је приступ ваздухом отежан или немогућ, због јаког вјетра и падавина, поготово ако се ради о планинским предјелима.

Праг за упозорење у метеоаларму за Републику Српску и БиХ је рангиран у четири нивоа, и постоје два критеријума, један за југ Херцеговине и други за остале предјеле.

Табела број 6: Прагови упозорења у метеоаларму за висине сњежног покривача

Ниво упозорења	Херцеговина	Остали предјели
Зелено	<5cm/24h	10cm/24h
Жуто	> 5cm/24h	10cm/24h
Наранџасто	> 15cm/24h	30cm/24h
Црвено	> 30cm/24h	80cm/24h

Прагови за упозорење се односе на количину новог снијега који падне за 24 часа. Управо су та и најопасније ситуације, када за кратко вријеме напада пуно снијега, па је у тим условима тешко чистити и пробијати се до завијених предјела и људи, поготово ако има вјетра, вијавице уз ниску температуру. Примјер великог снијега се може приказати кроз новембар 2004., 2005, 2012. године када је у сва три случаја проглашено стање елементарне непогоде. Највиши снијег је пао у селу Поникве, Старонићи и у Мјесној заједници Заборак, гдје се висина сњежног покривача формирала врло брзо висине 1,5 м, а у граду висина снијега достигала висину од 1м.

Узећемо примјер великих сњежних падавина фебруара 2015. године, када је машински тим РУ ЦЗ РС из центра града извукао 1.356 м³ снијега.

3.8. Процјена угрожености од обилних сњежних падавина и високих сњежних наноса

Интезивније сњежне падавине на подручју општине Чајниче јављају се у периоду од мјесеца децембра и трају до мјесеца марта. У току године има око 100 дана са снијегом док се на околним планинама снијег задржава знатно дуже. Дужина задржавања снијега зависи од надморске висине као и од стране свијета.

На подручју општине Чајниче интезитет расте са повећањем надморске висине. Падавине снијега знатно отежавају одвијање саобраћаја што је посебно изражено на регионалном путу Чајниче-Метаљка-Пљевља и локалним Чајниче-Заборак, Чајниче-Поникве. Дневне температуре често отопа нагомилани снијег који се хладним ноћима и на ниским температурама претвара у поледицу.

Поледица и лед који се формирају наглим промјенама температуре или проласком кише кроз хладне слојеве зрака узрокује стварање ледених окова на дрвећу, далеководима и другим водовима. Сњежни наноси и поледица најчешће узрокују кидање водова, оштећење дрвећа-воћа и стварају велике потешкоће становништву као и саобраћају.

Док поледице по стрмим улицама представљају опасност за пјешаке и отежано одвијање саобраћаја, а формиране леденице дужине и до 1-1,5 м, велику опасност за пролазнике испод стреха.

На подручју општине Чајниче, настаје период густих магли, а поготово у мјесецу децембру, јануару и фебруару. У току овог периода магле могу да буду тако густе да смањују видљивост на неколико метара што угрожава безбједност саобраћаја.

Напомињемо да су врло честе обилне сњежне падавине које прате појаву поледице на подручју општине Чајниче као последица климатско метеоролошких карактеристика и нерјетко имају карактер елементарне непогоде. На основу процјене да ће се такве појаве јављати у наредном периоду, а да ће проузроковати паралисање основних функција општине (саобраћај, здравство, школство, снабдјевање и слично) и велику материјалну штету на виталним инфраструктурним објектима (Електропривреда, ПТТ саобраћај, стамбени и привредни објекти) потребно је посветити пажњу организацији и дјеловању снага за елиминисање сњежних наноса што се прије свега односи на зимску службу као носиоца активности.

3.9. Град

Град је екстремна временска појава везана за грмљавинске непогоде, која настаје у облицима вертикалног развоја, (и до 18км висине) тзв. Кумулонимбусима (према класификацији облака свјетске метеоролошке организације). Појава непогода је везан за топли период године, када влажан и хладан ваздух долази на суву и угријану подлогу. Што је контраст температуре израженији, а влага већа интензитет непогоде је већи, па је најизраженији и најопаснији у љетним мјесецима. Непогоде могу да се јављају изоловано (једноћелијске), када захватају мања пространства, вишећелијске када захватају шира подручја, али и у склопу линија нестабилности и брзопокретних хладних фронта, када прелазе преко великих површина и могу достићи размјере суперћелија. За вријеме непогода јављају се јака електрична пражњења (муње) јак олујни вјетар преко 17 м/с, праћени падавинама, суградицом и градом.

Град, суградица и ледена зрна припадају чврстим падавинама, а величина може бити промјера од 5мм, па и до 50 мм. Висина штете усљед града зависи од интензитета трајања и величине зрна града, али и од врсте биљака, фазе развића, стања, усјева итд. У континенталном дјелу земље град се углавном јавља, од априла до октобра, када је и најопаснији за пољопривредне културе, када се оне налазе у пуној вегетацији и веома су осјетљиве на дејство те појаве. Појава града је рјеђа у зимском периоду.

Посљедице града, посебно када су већих димензија и дужег времена трајања (15 до 30 минута) су оштећење или потпуно уништење пољопривредних култура и воћњака у великим размјерама, до оштећења стамбених и других грађевинских објеката и моторних возила, а у најтежим случајевима, код појаве града величине тениске лоптице, може доћи и до повреде људи.

Чајниче не посједује противградну заштиту. У јуну мјесецу 2007. године општина Чајниче, односно њен дио територије задесило је снажно неврјеме, олујни вјетар и град тежине и до 1 кг (измјерен у МЗ Заборак), који су нанјели велике материјалне штете, на грађевинским и другим објектима, пољопривредним културама, вишегодишњим засадима и младим засадима Ј/С. Стручне комисије су процјениле директне штете и то:

- ПОЉОПРИВРЕДА: 52.125,00 КМ

- ГРАЂЕВИНСКИ ОБЈЕКТИ: 62.000,00 КМ

УКУПНО: 117.040,00 КМ

3.10. Суша

Суша као метеоролошка појава се развија полако, захвата шира подручја и оставља далекосежне последице по становништво, економију и животну средину. Некада се углавном везивала за климатске типове и подручја која традиционално имају врло мало падавина. У тим подручјима последице суше су жеђ и глад великог дјела становништва, с одређеним бројем смртних случајева.

У задњих педесет година све чешћа појава суше и у умјереним ширинама континента, па тако и Европе. У индустријски развијеним земљама суша има други карактер последица које се односе више на социо-економске аспекте живота. Чешћа појава суше у последњој деценији се види као знак и последица климатских промјена. Климатске пројекције за наредних 10 до 30 година указује на то да ће проблем суше бити још наглашенији. Од тога неће бити поштеђена Република Српска па ни наша општина.

Класификација суше

Метеоролошка суша јавља се као последица недостатка падавина у дужем периоду на одређеном простору, односно представља негативно одступање падавина од нормале, установљено за дужи период година одређеног подручја. Зависно од времена јављања могу бити везане за различита годишња доба, те се разликује по дужини трајања. Зато је врло важно пронаћи адекватну расподелу вјероватноће сушних периода, како би се могли предвидјети ризици од будућих суша.

Хидролошка суша представља велики недостатак воде у ријекама, пресушивање мањих и средњих водотока и подземних вода. Подземне суше могу бити добар индикатор хидролошке суше, а базирају се на процјенама нивоа подземних вода, те њиховог пуњења и пражњења.

Пољопривредна суша настаје као недостатак падавина и губитка воде из приземних слојева земље због испаравања. Када се јави у вегетационом периоду, условљава ометање нормалног раста и развијања биљака а исушивање и дубљих слојева узрокује неплодност земљишта и сушење пољопривредних култура.

Суша је веома комплексна непогода и тешко се једнозначно може дефинисати, али се углавном приказује преко мања количине воде у тлу изражене милиметрима. Просјечни дефицит воде на овом подручју је око 100мм.

На основу анализе које су обухватиле и подручје општине Чајниче, показало се да је дошло до повећања сушности, с тим што промјене нису биле статистички значајне.

Све је ово уско повезано са општом циркулацијом у атмосфери, а на њу највише утичу сјеверноатланска (НАО) и Арктичка осцилација (АО).

3. 11. Олујни вјетар

Олујни вјетар је пратилац фронталних система у склопу циклона који прелазе преко Балканског полуострва, или хладних фронта који са сјеверозапада прелазе преко наше земље. Најјачи вјетрови се јављају непосредно испред фронта, гдје су узлазне струје најјаче, и непосредно при проласку фронта, када је смицање (промјена смјера), вјетра најизраженије, и тада може имати олујну брзину. Јаки удари вјетрова се јављају и у склопу ваздушних маса, а везани су за облаке непогода кумулонимбусе. Нешто су слабији у једноћелијским олујама (издвојеним грмљавинским процесима), јачи при вишећелијским грмљавинским процесима, који могу бити и међусобно повезани, а свакако најјачи када постоји линија кумулонимбуса који напредује слично фронту, стварајући линију нестабилности и означава предњу линију надлазећег клина хладног силазног ваздуха. Карактеришу га почетак кратког периода великог пада температуре, изражена промјена правца вјетра са његовим ударима који код јачих непогода често пролази 25 м/с.

Закључак

У претходним годинама свјedoци смо наглих временских промјена као и све чешће појаве екстрема. Само у последње три године десиле су се јаке поплаве (2010. је била најкишовитија година од када се врше мјерења), затим јаке суше двије године за редом (2011. је била најсушнија година), екстремно ниске температуре и велики снијег (фебруар 2012), екстремно високе температуре као и велики број тропских дана (љето 2012). **2022. година** је оцијењена је као једна од најтежих суша у посљедњих 500 година на нивоу Европе, што је значајно утицало и на хидроенергетски сектор и водоснабдијевање у РС. Може се закључити да је већ дошло до промјене климе и да је повећан ризик од временских екстрема, а нарочито поплава, ерозије, олујних непогода, суше, губитак мочварног тла и деградације земљишта и пад његовог квалитета.

Постепено долази до промјене од еко система, а опасност од пожара расте. У Другом националном извјештају о климатским промјенама у БиХ, приказане су дугорочне прогнозе према два сценарија. И према блажем сценарију очекује се пораст температуре, поготово у љетном периоду, знатна промјена расподјеле падавина, што ће довести до смјене обилних падавина и суше, као и чешће појаве екстремних ситуација, што све заједно представља већу варијабилност климе. Овакве промјене наносе штету животној средини, инфраструктури, утичу на развој привреде, а поред велике материјалне штете, угрожено је људско здравље, а могући су и смртни случајеви.

Дугорочно гледано, активности које треба спроводити, у смислу смањења ризика од негативног дјеловања времена спадају у област адаптације на климатске промјене, а односе на пољопривреду, водене ресурсе, шумарство, биодиверзитет и осјетљиве екосистеме, људско здравље и на крају привреду. Јасно предочење утицаја промјена допринјеће бољем одређењу неопходних и потребних мјера које треба предузети. Из тог произлази да је врло битно помно праћење климатских промјена, развој климатских модела и адекватан избор сценарија промјене климе. То ће одредити стратегију развоја наше општине.

Краткорочно гледано, да би се што боље реаговало у опасним ситуацијама изазваним природним временским непогодама, битно је да се оне правовремено најаве, као да се и током развоја догађаја прати ситуација и даје најаву о јачању/слабљењу појаве.

Да би то било што прецизније одрађено, потребно је јачати капацитете хидрометеоролошке службе. Уз јаку и квалитетну мрежу станица потребно је уврстити и детаљне радарске и сателитске продукте у систем осматрања, јер то је најпоузданији начин да се прати развој појединих опасних временских процеса у реалном времену, као и да се дају краткорочне прогнозе (од пар сати), које су врло битне у ситуацијама када се одлучује како и гдје реаговати. Из тога произлази неопходност даљег убрзаног развоја хидрометеоролошког завода као институције која и законски има обавезу активног учешћа у систему најаве смањења ризика.

Дијаграм зависности: (превентива-несрећа-последице), дјеловање за вријеме и после кризних ситуација, те учешћа у изради планова за ванредне ситуације, а дугорочно гледано, учешћа у изради стратегије адаптације на климатске промјене.

То подразумјева техничко-технолошки развој система ране најаве, кроз набавку рачунарске и телекомуникационе опреме, аутоматизације размјене података, нове опреме на метеоролошким станицама, јачање мреже станица, поред метеоролошке, агрометеоролошке и хидролошке. Јавља се неопходност набавке радара и увезивања у

европски систем радарског праћења времена, сензора за идентификацију муња, увођење мјерења и програма неопходних за прогнозу шумских пожара.

У погледу стручно-оперативног развоја треба радити на даљем развоју постојећих и набавци нових прогностичких модела из области прогнозе времена, хидрологије и климатологије. Успостављање система ране најаве, што подразумјева рад 24 часа у седмици, 365 дана у години, чиме се стварају услови за краткорочне прогнозе за наредна три часа. Врло битна је и регионална сарадња из свих области активности Републичког хидрометеоролошког завода, посебно оне које се спроводе у оквиру СЕЕ програма. За толико широко дјеловање врло је битан аспект јачања институција са стручним људима из свих области активности, што води неопходности проширења систематизације.

Посебно битан сегмент дјеловања за смањење ризика је даље јачање сарадње са Републичком управом цивилне заштите и другим институцијама у ванредним ситуацијама.

4. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

4.1. Општинска регулатива и службе

На нивоу локалне самоуправе, у складу са Законом о локалној самоуправи, општине су надлежне за очување и управљање природним вриједностима на свом подручју. Јединице локалне самоуправе доносе план заштите природе, чији садржај мора бити у складу са чланом 16. став 2. тачке 1 до 7. Закона о заштити природе и са стратегијом заштите природе. (у складу са чланом 16. Закона о заштити природе Републике Српске).

У општини Чајниче, за послове везане за заштиту животне средине и заштиту природе одговорно је Одјељење за привреду, финансије и друштвене дјелатности. Општина Чајниче, је досада израдила, или су у изради, неколико стратешких докумената у којима се планира кориштење услуге екосистема на одржив начин. Стратегија развоја општине Чајниће урађена је за период 2020-2027. године. намјењена је остваривању привредног развоја који ће обезбједити конкурентност и боље економске резултате привреде, привлачења капитала и директних инвестиција, подизање животног стандарда становништва, као и стварање погодне инфраструктуре и других услова који подстичу

привредни развој локалне заједнице. Посебна пажња у стратегији посвећена је одрживом коришћењу расположивих ресурса, посебно шума и вода, које представљају главни потенцијал општине Чајниче, у развојном погледу.

4.2. Кључни природни ресурси

На подручју општине су шума и вода. Највећи дио територије општине је шумско земљиште 75%, на којем су највише заступљени јела, смрча, буква, храст, граб, те дио земљишта планиран за пошумљавање (шикаре и голети).

Остали дио односи се на ливаде, пашњаке, воћњаке и вртове. Општина је богата површинским водама: Јањина, Радојна, Батовка и Безујанка. Урбани дио снабдјева се са три изворишта. Сва изворишта су типа „Врело“. Не постоје алтернативни извори водоснабјевања као што су бунари водозаквати из ријека или акумулација и сл. Главни проблем у водоснабјевању је стара и неадекватна дистрибутивна мрежа и заштита изворишта. површина шумскопривредног подручја у општини Чајниче је 20856 ха, што представља преко 75% територије читаве општине.

Шумама управља и газдује шумско газдинство „Вучевица“ Чајниче, које сваке пословне године израђује Производно-финансијски план газдовања гдје су послови, мјере, задаци и активности усмјерене на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, искориштавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама Шумскопривредне основе за Чајничко шумско привредно подручје.

4.3. Процјена степена угрожености шума у Чајничу

Процјена угрожености од пожара у и на објектима организационог дијела „Вучевица“ Чајниче шумских пространа темељи се на:

- Извршеном прегледу (снимању) стања на лицу мјеста
- Систематизовању (сређивању) и анализи података о локацији
- Конструкциона изведба објекта и врста шума
- Ватроотпорности уграђених грађевинских материјала

- Намјени објеката
- Процесима рада
- Запаљивости и угрожености шума
- Подацима о уређајима и инсталацијама
- Опасностима од могућег избијања и ширења пожара
- Пожарне угрожености
- Процјени трајања евентуалног пожара
- Стању организације заштите од пожара
- Међусобне удаљености објекта и спратности
- Могућности преношења пожара са једног на други шумски појас
- Пристизању и распореду ватрогасних јединица
- Опремљености и бројном стању ватрогасаца
- Потребним количинама воде
- Потребним количинама и врстама средстава за почетно гашење пожара
- Распореду ватрогасних спратова
- Остали елементи који су од важности за успјешну интервенцију гашења пожара
- Досадашњим искуствима

По процјени угрожености од пожара Организационог дјела „Вучевица“ Чајниче дошло се аналитичком процјеном горњих података, на основу чега су утврђени недостаци и пропусти, те предложене мјере за њихово отклањање као и утврђене мјере превентивног дјеловања свих радника Организационог дјела „Вучевица“ Чајниче како би се благовремено спријечило избијање пожара.

Ако пожар ипак избије, предвиђени су поступци и задаци свих запослених радника, да се што прије пожар угаси и спријечи његово ширење, а самим тим спријечи угрожавање људи и шумских богастава.

Узимајући у обзир напријед наведене елементе да се у експлоатацији шума то ради на отвореном простору у брдима и планинама, јасно је да се према њима морају подузети посебне мјере са аспекта заштите од пожара, што резимирано значи да сам процес експлоатације нема пожарних опасности, већ да су оне изражене у процесима атмосферског пражњења ускладиштења горива, људском фактору, итд.

Наиме, опасност за избијање експлозије и пожара, те ширење пожара су присутне у свим објектима, а нарочито у оним гдје се складиштују и користе запаљиве односно лако запаљиве материје.

Велике опасности за избијање и ширење пожара су и електричне инсталације и уређаји, који чине највећу опасност у објектима управе.

На територији општине Чајниче издвојена је планина Цицелъ, која је под високом црногоричном шумом заједница јеле, претежно смрче. Налази се у самом залеђу града Чајнича и захвата површину од 80,30 ха. Ова планина спада у ред заштићених резервата природних предјела, непроцењивих шумских вриједности и спада у шумске површине високе заштитне вриједности. Ово подручје на државном, регионалном и локалном нивоу има значај за очување биодиверзитета и заштиту града, изворишта, ЦИЦЕЉА и водотока Врело.

5. СТАНОВНИШТВО

Територију општине Чајниче чине пет мјесних заједница са насељеним мјестима и то :

1. *Мјесна заједница Међурјечје*
2. *Мјесна заједница Миљено*
3. *Мјесна заједница Чајниче 1*
4. *Мјесна заједница Чајниче 2*
5. *Мјесна заједница Заборак*

Мјесна заједница Међурјечје обухвата насељена мјеста:

- Авлије
- Батово
- Гламочевихи са насељима Бучковића на Батовци и Дубац
- Капова Хан са насељима Ранчићи, Шамлићи, Ховрљице и Кобилићи
- Каровихи са насељем Вихнићи
- Међурјечје са насељима Богаљевићи, Ђаковићи, Чањева и Равне њиве
- Судићи

Мјесна заједница Миљено обухвата насељена мјеста

- Безујно
- Бучковићи на Безујанци
- Гложин
- Миљено са насељима Трбуховићи, Дупојевићи, Клак и Мркојевићи
- Првањ са насељем Поповићи
- Луке са насељем Глушчићи

Мјесна заједница Чајниче 1 обухвата подручја насељених мјеста

- Чајниче град-подручје са лијеве стране улица Краља Петра Првог Ослободиоца из правца Горажда, почев од насеља Хан све до излаза из града према Пљевљима
- Борајно са насељима Грамусовићи, Некосине, Матковићи, Умчари и Видобаре
- Брезовице са насељем Марковић Коло
- Камен
- Старонићи
- Металка
- Тубројевићи са насељем Каровићи

Мјесна заједница Чајниче 2 обухвата подручје насељених мјеста:

- Чајниче град-подручје са десне стране улице Краља Петра Првог Ослободиоца из правца Горажда почев од насеља Хан све до излаза из града према Пљевљима
- Батотићи са насељима Браха и Брдо код Чајнича
- Поникве са насељем Доње и Горње Поникве
- Трпиње са насељем Шапићи
- Лађевци са насељем Буковине
- Ифсар
- Крстац

Мјесна заједница Заборак обухвата подручја насељених мјеста:

- Батковићи са насељем Жуне, Махревићи, Дардагани и Токовићи
- Ђаковићи са насељем Велики Банићи
- Хунковићи са насељем Паравци, Слатина, Скорупани, Тупци, Тулошићи, Мали Банићи и Брајиновићи
- Милатковићи са насељима Хоћевина и Дворишта
- Миштар
- Подаврело са насељем Округлице

- Стопићи са насељима Суходањ, Горњи и Доњи Стопићи
- Тодоровићи са насељима Кукавице, Маренићи и Домјешаћи
- Заборак са насељима рачице, Кривача, Омеђак, Јастребице, Подхрид
- Хасовићи и Драговићи

6. ДЕМОГРАФИЈА

Према попису становништва из 1991. године на подручју општине Чајниче живјело је 8.919 становника. Према националној припадности стање је било следеће:

Табела број 7: Број становника у општини Чајниче у периоду 1971,1981 и 1991 године

Година	1991	1981	1971
Срби	4.714	4.892	5.353
Муслимани	4.007	4.880	6.065
Хрвати	5	16	29
Југословени	76	232	14
Остали	117	261	141
УКУПНО	8.919	10.280	11.602

Забилежен је значајан пад становника у периоду од 1981-1991. године за 12,9%, јер је у Чајничу 1981. године живјело 10.280 становника. Док је 1991. године било укупно 8.919 становника.

Према пилот попису становништва које је спровео завод за статистику Републике Српске 2001. године на подручју општине Чајниче сада живи 5.311 становника у 36 насељених мјеста. Процјењено је да је у урбаном дијелу живјело око 2.800 становника или 52% од укупног броја становника. Опадање броја становника последица је пада стопе природног прираштаја и изражене емиграције. Природни прираштај у 2007. години износио је -3,8%.

Ова регија (Горње Подриње), је најређе насељена, са око 17 ст/км. Око 2/3 становништва у тој регији живи у општинским средиштима, док је у селима изражен процес депопулације и старења, што не чини добру претпоставку развоја општине. Значајно је нагласити да је 90% становништва ове општине порјеклом из Црне Горе.

Табела број 8: Природно кретање становништва општине Чајнице

Година	Наталитет	Морталитет	Природни прираштај	Стопа пр прираштаја
2014	40	58	-18	
2015	28	53	-25	
2016	31	51	-20	
2017	29	63	-34	
2018	22	57	-35	
2023 (процјена)	Н/А	Н/А	Негативан тренд	

Из приложених података у табелама лако је извести закључак да општина Чајнице константно биљежи падове броја становништва што се тиче природног прираштаја. Са оваквом демографском сликом општина се сусреће са арламантном ситуацијом о којој треба повести већ бригу и уложити крајње напоре како би се достигао ниво стационираног становништва.

Табела број 9: Прелиминарни резултати: Попис становништва, домаћинства и станова и БиХ 2013. године на територији општине Чајнице

Општина Чајнице	Укупно пописаних становника	Укупан број домаћинства	Укупан број станова
Чајнице	5449	1660	2453
Авлија	47	18	29
Ватковићи	53	29	60
Батово	64	18	27
Батотићи	314	106	124
Безујно	66	20	28

Борајно	168	52	80
Брезовице	59	14	33
Бучковићи на Безујанци	212	54	67
Гламочевићи	50	21	43
Гложин	53	17	22
Ђаковићи	114	20	56
Заборак	165	51	96
Ифсар	12	5	10
Камен	120	34	46
Капов Хан	164	42	56
Каровићи	67	18	30

6.1. образовање

Боравак и предшколско васпитање и образовање дјеце предшколског узраста организован је у ЈУ Дјечији вртић „Бајка“. Објекат у којем се одвија васпитно образовни рад испуњава све просторне и санитарне услове за смјештај дјеце.

По подацима програмом предшколског образовања обухваћено је 35- 40 малишана. Посљедица је пад животног стандарда и великог броја незапослености. У дјечијем вртићу запослено је десет особа од тога четири васпитача.

Основно образовање стиче се у основној школи „Јован Дучић“. Школа има дугу традицију и једина је основна школа на подручју општине Чајниче. Поред централне школе у самом граду, у њеном саставу су раније дјеловала и подручна одјелења, мада се укупни број ученика посљедњих година стабилизовао на поменутом нивоу. Основну школу у 2025/2026 похађа 240 ученика . посљедњих година присутно је смањење броја ученика, што је посљедица миграције становништва и негативног природног прираштаја. У ОШ „Јован Дучић“ запослено је 40 радника, од тога наставног кадра око 30. Учионице карактеришу се са релативно добром опремљеношћу. У матичној школи постоји матична библиотека која посједује књижни фондус од 13.610 књига.

На подручју општине Чајниче дјелује средњошколски центар „Петар Петровић Његош“ који ради у једној смјени, са наставом организованом у три смјера: Гимназија,

Економски техничар и Пословно-правни секретар. Средњу школу у школској 2025/2026 години похађа 112-120 ученика у седам одјељења. Средња школа у свом саставу има библиотеку са књижним фондусом од 4.300 књига. Једна учионица опремљена је рачунарском опремом, гдје се одвија информатичка настава. Тренутно стање запослених у средњошколском центру запослено око 30 радника, а од тога 20 професора.

6.2. Здравствени капацитети

На подручју општине Чајниче од здравствених установа егзистира Дом здравља „Васо Пелагић“ Чајниче. То је установа примарног нивоа здравствене заштите. Примарна здравствена заштита базитрана је на принципима породичне медицине. Укупан број регистрованих грађана на дан 31.12. 2025. године је 3179.

Тим 1 регистрованих грађана 1652

Тим 2: регистрованих грађана 592

Тим 3: регистрованих грађана 713

Тим 4: регистрованих грађана 750

Тим 5: реистрованих грађана 270

Претпоставка је да има још знатан проценат нерегистрованога становништва. Зграда Дома здравља располаже са 1180 м² простора која није у потпуности искориштена. Радно вријеме траје 24 сата и организовано је у двије смјене и дежурство. Дом здравља запошљава 35 радника, од којих 21 медицинских и 14 немедицинских. Љекари опште праксе 2, специјалиста 1, стоматолог 1. Дом здравља „Васо Пелагић“ у Чајничу прошао је кроз неколико фаза обнове и модернизације у посљедњих десет година, чиме су значајно побољшани услови за пацијенте и особље.

Кључне фазе обнове и опремања:

-Главна реконструкција и адаптација (2016–2017): Извршена је темељна обнова објекта која је обухватила грађевинско-занатске радове, уређење фасаде, те радове на водоводној, канализационој и електро мрежи. У оквиру овог пројекта уређене су **четири амбуланте породичне медицине.**

-Модернизација дијагностичке опреме (2022): Установу је опремљена савременим дигиталним РТГ апаратом вриједним око 150.000 КМ, чиме је замијењена застарјела опрема стара више деценија.

-Донације за побољшање услова (2024): Кроз донације су обезбијеђени клима-уређаји за лабораторију, што је кључно за несметан рад медицинских апарата и чување серума током љетних мјесеци.

Табела број 10: Број установа примарне здравствене заштите на подручју општине

	2021	2022	2023	2024	2025
Дом здравља	1	1	1	1	1
Подручне амбуланте	2	2	2	2	2
Тимови породичне медицине	5	5	5	5	3
Хитна помоћ	1	1	1	1	1
Јавне апотеке	/	/	/	/	/
Приватне апотеке	/	/	/	/	/
Савјетовалишта која раде на унапређењу здравствене заштите кроз превенцију и едукацију	/	/	/	/	/

Табела број 11: Број и структура особља у здравственим установама на подручју општине.

	2021			2022			2023			2024			2025		
Укупно здравствених радника		21			21			23			23			21	
Љекари опште праксе		2			3			3			3			2	
Укупно специјалиста		3			2			2			2			1	
Гинеколози		/			/			/			/			/	
Стоматолози		1			1			1			1			1	
Медицински техничари		15			15			17			17			17	
Остало особље		11			11			11			12			14	

6.2 Социјална заштита

1. У складу са одредбама Закона о јавним службама и Закона о социјалној заштити 30.03.2001. године Скупштина општине Чајниче је донјела одлуку о оснивању Центра за социјални рад Чајниче. Центар за социјални рад је установа са јавним овлаштењима, база стручног рада и услуга у социјалној заштити, чији је задатак да уз примјену

социјалног, педагошког, психолошког, правног и других метода и поступака задовољи социјално заштитне потребе грађана.

Дјелатност центра за Социјални рад као вишефункционалне установе социјалне заштите остварује се реализовањем његових функција, од којих су најважније: непосредно остваривање социјалне заштите грађана и њихових породица, остваривање функције органа старатељства, праћења и проучавања социјалних потреба и проблема, превентивна дјелатност, планирање и програмирање социјалне заштите, координирање активности на спровођењу социјалне заштите и социјалног рада у општини, савјетодавни рад са породицама

2. Центар располаже са неопходном опремом (канцеларијски материјал, компјутерска опрема, копир апарат, телефон, факс, писаћа машина). Центар нема путничко возило за којим постоји потреба од оснивања Центра.
3. Пословни простор Центра је на приземној задовољавајућој локацији – са лако приступачним прилазом особама са инвалидитетом, међутим у 72м² пословног простора постоје само двије канцеларије, једна у којој ради директор, а у другој су стручни радници и административно-рачуноводствени радник и остали заједно, недостаје једна канцеларија за индивидуални рад са странкама, што би било неопходно обезбједити посебно због послова у области породично-правне заштите и заштите малољетних лица. Такође недостају стручњаци, као што су Логопед, и дефектолог. Велики допринос у материјално техничкој опреми и адаптацији пословног простора Центра дао је УНДП.
4. Запослено је укупно шест стручних радника. Организован је и регистрован са одговарајућим стручним радницима (директор, два правника са ВСС од којих је један директор, један социјални радник са ВШС, један педагог, један психолог и један самостални стручни сарадник за дјечију заштиту и правне послове). У организацији владиног и невладиног сектора стручни радници Центра су прошли неколико одговорности.

У општини Чајниче дјелује центар за социјално становање. Центар за социјално становање располаже са осам стамбених јединица, у којима се налази шеснаест гарсоњера за становање, у исте су смјештене старе особе које су социјално угрожене и нису способне да се саме стамбено обезбједе.

7. КУЛТУРНА ДОБРА ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ

Културна добра су ствари и творевине материјалне и духовне културе које чине оставштину прошлих генерација, а брижно се чувају у садашњости, како би биле остављене будућим генерацијама као најбољи и најзначајнији репрезент стварања и постојања на одређеном простору, и од посебног интереса за друштво, те самим тим уживају посебну заштиту. Заштићена околина непокретног културног добра ужива заштиту, као и културно добро. Културна добра могу бити покретна и непокретна. Према физичким, умјетничким, културним, научним и историјским својствима.

Непокретна културна добра су:

1. Споменици културе
2. Просторне културно-историјске цјелине
3. Археолошка налазишта
4. Знаменита мјеста

Покретна културна добра су:

1. Умјетничка дјела и историјски предмети
2. Архивска грађа
3. Филмска грађа
4. Стара и ријетка књига

Покретним културним добром може се утврдити збирка или фонд, ако представљају цјелину.

На нашим просторима музеји се јављају релативно касно, већи број музеја на простору некадашње Југославије настаје тек шездесетих година 20-ог вијека. Тако је и у некадашњој Босни и Херцеговини (под Аустро-Угарском управом), први основан Земаљски музеј у Сарајеву 1885. године. већи број музеја оснива се у Краљевини Југославији, када је основан и музеј Врбаске бановине 1930. године. нагли успон у односу на ранији период, настаје тек у СФРЈ, када се акценат ставља на музеје народне револуције или се већ у основним, углавном комплексним музејима формирају одјељења народно-ослободилачке борбе. Ријеч је о спомен-обилежјима, спомен-парковима, и слично, а готово увијек су имали сталне музејске поставке. Овој области потребно је посветити пажњу коју она заслужује због различитих свједочанстава о трајању

различитих култура и цивилизација на овим просторима (од праисторије до данашњих дана). Наравно, како је већина ових музеја настала као народни, они првенствено и свједоче о идентитету нашег народа, свему оном материјалном и духовном што данас чувамо као културно-историјску баштину.

Табела број 12. НАЦИОНАЛНИ СПОМЕНИЦИ У ЧАЈНИЧУ

1.	СИНАН-БЕГОВА ЦАМИЈА(СИНАН-БЕГА БОЉАНИЋА)	Број одлуке, 03-35-120/04-12. Од 15. јула 2004. године
2.	СТАРО ВОЈНИЧКО ГРОБЉЕ У МИЛАТКОВИЋИМА	Број одлуке,08-35-63/07-15 Од 28. маја 2007. године
3.	НЕКРОПОЛА СА СТЕЋЦИМА У МЕЂУРЈЕЧЈУ	Број одлуке,08-35-63/07-15 Од 17. септембра 2007. године
4.	ЦРКВА ВАЗНЕСЕЊА ХРИСТОВОГ У ЧАЈНИЧУ	Број одлуке,08-35-63/07-15 Од 17. септембра 2007. године
5.	ЦРКВА УСПЕЊА БОГОРОДИЧНОГ У ЧАЈНИЧУ	Број одлуке, 08-35-63/07-15 Од 17. септембра 2007. године
6.	МИР-МУХАМЕДОВА(МЕЦМЕД И МУСТАЈБЕГОВАЦАМИЈА)	Број одлуке,08-35-177/08-5 Од 17. јули 2008 године
7.	МАЛДОВАН-ПАШИНА ЦАМИЈА-У МЕЂУРЈЕЧЈУ	Број одлуке, 08-35228/98-6 Од 15. септембра 2008. године
8.	СЕДАМ ГРОБНИЦА И СТАРИ НИШАНИ-СУДИЋИ	Број одлуке,08-02-14/09-24 Од 19.маја 2009. године
9.	НЕКРОПОЛА СА СТЕЋЦИМА-ДУБАЦ У БАТОВУ	Број одлуке, 09-02.12-77/10-2 Од 15. 12. 2010 године
10.	НЕКРОПОЛА СА СТЕЋЦИМА-СТИЈЕНЕ У ВИХНИЋИМА	Број одлуке,09-02-12-77/10-6 Од 27.10.2010. године
11.	ЧАЈНИЧКО ЕВАНЂЕЉЕ-МУЗЕЈ ЦРКВЕ	Број одлуке, 09-02.12-57/13-4

12.	НЕКРОПОЛА СА СТЕЋЦИМА-СУХОДАЊ	Број одлуке,02.12-57/13-4 Од 29.04.2013.године
13.	ЦАМИЈА СА ХАРЕМОМ У ЂАКОВИЋИМА	Број 09-02.12-57/13-6 Од 04.09.2013.године

7.1. Стара и нова српска Православна црква-„Успења Богородичног“

Посебан значај за чајничке и његову историју имају и вјерске грађевине.

Најранији сачувани запис о старој чајничкој цркви потиче из 1492. године, када се на чајничком Прологиу помиње име храма и година 1492., што указује да је храм постојао и раније. У рукописној књизи Пролог, у којој је дат кратак опис живота светаца, храм се помиње као Чајничка црква Успенија Пресвете Владичице наше Богородице 1492. године. храм се поново помиње 1804. године када је на њему вршена поправка, затим 1820. године када је у храму почела да ради школа за српску дјецу, 1837. када је грађена црквена ограда. Храм је страдао од експлозије током Другог свјетског рата између 11 и 12 априла 1943. године, а сачувани су само зидови. Црква је обновљена 1946. године у истим пропорцијама 20. јула 1946.

Слика 3. Нова и стара Српска Православна црква

Градња нове и веће цркве почела је 1875. године у периоду када су Европске велике силе Велика Британија, Француска и Русија, вршиле притисак на Османско царство да дозволи вјерске слободе својим грађанима, односно да одобри дозволу за изградњу цркава. Самој изградњи грама претходио је Париски мир 1856. године којим је Турска, на инсистирање других земаља, признала равноправност муслимана и хришћана.

Нову цркву зидао је неимар Петар Тодоровић из Велеса, а изградња је трајала од 1857. до 1863. године. Цркву је освјештао Митрополит дабробосански Игњатије 1863. године. звоник је накнадно подигнут у периоду (1893-1897) године. За вријеме Другог свјетског рата Италијани су подметнули експлозив у црквену порту, што је довело до већег оштећења храма. Обнова храма почела је педесетих година двадесетог вијека у вријеме тадашњег пароха јеромонаха Василија Домановића. Обнова храма је трајала од 1959. године, када је на Малу Госпојину, освјештао Патријарх српски г. Герман. Чајничке је данас најпознатије по Чудотворној икони Пресвете Богородице чајничке, познате под именом „*Чајничка Красница*“. Ова икона се чува у новом храму на посебном престолу, на сјевероисточној страни, и испред ње непрестано свјетле кандила. Та кандила се, по казивању очевидаца, нису угасила чак ни у вријеме експлозије у Другом свјетском рату, када је црква претрпјела велико разарање.

Слика 4 и 5: Чајничка Красница

За Чајничке и Чајничку историју посебно је значајна и „**Синан-бегова џамија**“ која је порушена у претходном рату. Она је била саграђена 1570. године, а саградио је Синан-бег (касније познат као Синан-паша) Бољанић, који је у историји Босне и Херцеговине уписан као санџак-бег Босанског и Херцеговачког санџака, али и као највећи добротвор Чајничке. Према његовој Вакуфнама из 1570. године, Синан-бег Бољанић је у Чајничку подигао џамију, око које се касније формирала махала прозвана по њему, Синан-пашина махала. Синан-бег је био ожењен Шемсом-кадуном, сестром Мехмед-Паше Соколовића. Он је умро 1582. године, а сахрањен је у турбету крај своје џамије у Чајничку. **Синан-бегова џамија у Чајничку је потпуно обновљена и свечано отворена 12. јула 2024. године.**

Обнова је трајала скоро девет година и реализована је уз велику подршку Генералне дирекције вакуфа Републике Турске.

Кључни детаљи о обновљеној џамији:

-Аутентична реконструкција: Објект је изграђен у изворном облику, користећи традиционалне материјале и методе. У унутрашњости је урађена богата калиграфија и орнаментика коју су изводили стручњаци из Турске.

-Комплекс: Поред саме џамије, обновљени су и пратећи објекти у харему, укључујући **шадрван** и **турбе** у којем почивају Синан-бег Бољанић и његова супруга Шемсе-кадуна.

-Значај: Џамија се сматра једним од најљепших примјера османске архитектуре на Балкану и уврштена је на листу националних споменика БиХ.

-Свечаност отварања: Отворена је у присуству високог представника Исламске заједнице у БиХ (реис-ул-улеме Хусеина еф. Кавазовића), званичника Турске и бројних вјерника и грађана

Слика 6: Синан-бегова џамија

7.2. Мир-Мухамедова џамија

Мјештани Мир-Мухамедову џамију зову Мухамед Мустај-беговом или Дјевојачком џамијом. У литератури је позната и под именом мехмед-бегова и Мир Мехмед-бегова. Није познат тачан датум изградње али судећи по начину изградње, изграђена је на прелазу из 16. на 17. вијек. Најстарији натписи на џамији су из 1618. године тако да се може претпоставити да је заиста грађена током овог периода.

Историјски подаци о овој џамији су изузетно оскудни. Није сачувана оригинална документација, нити постоје снимци добра прије Другог свјетског рата, осим историјских разгледница на којима се налази ова грађевина. Џамија је током Другог свјетског рата била теже оштећена, да би 1967. године била извршена реконструкција, а потом 1992. године, почетком рата поново је тешко оштећена. Захваљујући страним хуманитарним организацијама и донаторима средином 2011. године, ова џамија је поново обновљена.

Слика 7: Хаџи-Велијудинова или Вреоска џамија

Слика 8: Обновљена Мир-Мухамедова или Мустај-бегова џамија

Остали културно-историјски споменици

- Католичка црква посвећена Светом Бенедикту
- Православна црква Вазнесење Христово на Заборку
- Остаци опорваливишта на превоју Метаљка (касарна за вријеме Аустро-Угарске, а за вријеме Краљевине Југославије опоравилиште)
- Некропола- стећци на локалитету БЕША село Поникве у народу познатије Манастир
- Стара зграда средње школе у центру града из доба Аустро-Угарске.

8. ИНФРАСТРУКТУРА

Стање саобраћајне инфраструктуре

Чајниче је са ужом и широм околином повезано регионалним и локалним путевима, Регионални пут **R1-5102**, Горажде-Чајниче-Метаљка и даље (РЦГ) - Пљевља који једним дјелом пролази кроз градско језгро, што је разлог успореног транспорта роба и путника. У ужем дјелу града саобраћај се одвија отежано због недовољне ширине коловоза, недостатка површине за пјешаке, немогућности директног приступа објектима, итд.

Квантитативна и квалитативна структура мреже локалних путева није на задовољавајућем нивоу.

8.1. Техничка инфраструктура

Нисконапонска електромрежа на подручју општине није на задовољавајућем нивоу. Потребно је извршити санацију и реконструкцију постојеће електроенергетске мреже и планирати изградњу нове. Мрежом мобилне телефоније покривено је око 90% подручја општине. Фиксна телекомуникациона веза је дигитализована и нема двојничких прикључака. Покривеност сигналом фиксне и мобилне мреже на сеоским подручјима није на задовољавајућем нивоу. На основу најновијих података [Агенције за статистику БиХ](#) из априла 2026. године и демографских процјена за општину Чајниче, процјењује се да је број корисника мобилне телефоније у овој општини сљедећи:

-Процијењени број корисника: Између **4.500** и **4.600** активних корисника (SIM картица).

-Стопа пенетрације: У Босни и Херцеговини је почетком 2025. године забиљежена стопа пенетрације од чак **107,45%**, што значи да просјечно сваки становник посједује више од једне активне картице (рачунајући приватне и пословне бројеве).

Кључне карактеристике за Чајниче:

- **Покривеност сигналом:** Општина је добро покривена сигналом доминантних оператора (М:тел, БХ Телеком), а посебан значај има и гранично подручје гдје је могућ пријем сигнала оператора из Црне Горе.
- **Трендови:** Иако број активних корисника у држави биљежи благи пад (1,2% на годишњем нивоу), мобилна телефонија је готово у потпуности потиснула фиксне линије, чији број корисника у БиХ константно опада.

-Обавезна регистрација: Према новим одлукама Савјета министара БиХ из 2026. године, уведена је обавезна регистрација за све **prepaid кориснике**, што ће у будућности пружити још прецизније податке о броју корисника на локалном нивоу.

8.2. Комунална инфраструктура

На подручју општине Чајниче, комуналне услуге пружа ЈКП „Врело-Чајниче“ доо Чајниче, које обавља дјелатности прикупљања и депоновања чврстог отпада, јавне хигијене, уређења и одржавања зелених јавних површина, прања градских улица, тргова и тротоара, управљњем градским гробљем. Снабдјевање грађана питком водом, одржавањем канализационе мреже и одвожењем градског смећа. Снабдјевање грађана питком водом врши се транспортним цјевоводима са изворишта: Катанска врела, Браха и Цицел, са којих се снабдјева највећи број грађана и дјелови насељених мјеста Луке и Милијено. Процјена је да на градској дистрибутивној мрежи износи 40%, због дотрајалости градске водоводне мреже. Све се ово одражава на уредно снабдјевање грађана у висинским предјелима урбаног подручја, посебно у љетном периоду када су честе редуције у снабдијевању водом. У циљу побољшања снабдијевања појединих дјелова града потребно је је извршити потпуну или дјелимичну реконструкцију водоводне мреже. Сва насељена мјеста у граду имају изграђену канализациону мрежу. Постојећа канализациона мрежа је мјешовитог типа (није одвојена фекална од оборинске канализације). С обзиром на постојеће стање мреже и чињеницу да још увијек постоји стара зидана канализација из доба Аустро-угарске, неопходна је реконструкција и проширење постојеће канализационе мреже, као и изградња колектора и постројења за пречишћавање отпадних вода. Отпад из града прикупља и одвози поменуто комунално предузеће, на градску депонију на локалитету Руђице. Смеће се у селима организовано не прикупља покривеност градског подручја одвоза смећа износи 95%. Општина нема изграђену санитарну депонију. Смеће се одлаже на неуређену депонију која има карактер дивље депоније.

8.3. Смјештајни капацитети

На подручју општине Чајниче, тачније у граду Чајниче постоје два хотела: хотел „Чајниче“ и хотел „Оријент“.

Хотел „Оријент“ некадашњи чајнички бисер, туризма смјештен на прелијепом мјесту званом „погледала“. Уклопљен у природни амбијент располагао је са 35 соба у које се могло смјестити 70 лежајева. Располагао је са три апртмана као и са три велике сале у које се могло смјестити 250 сједишта.

Хотел „Оријент“ у Чајничу је **успјешно обновљен и отворен за госте** крајем 2019. Године. Овај објекат, који је годинама био рушевина након ратних оштећења, потпуно је реконструисан захваљујући инвестицији **Шумског газдинства „Вучевица“**.

Кључни детаљи о обнови и капацитетима:

-Инвестиција: У реконструкцију је уложено око **700.000 КМ**.

-Смјештај: Хотел располаже са **40 модерно опремљених соба** и једним апартманом.

-Садржаји: У оквиру хотела раде ресторан, љетна башта и свечана сала за прославе и семинаре.

-Власништво: Власник објекта је **ШГ „Вучевица“**, чије се канцеларије такође налазе у једном дијелу хотелског здања.

-Статус 2025: Хотел је потпуно функционалан и представља главни угоститељски објекат у Чајничу, често угошћујући спортске екипе и учеснике разних кампова.

Слика 9: Хотел „Оријент“ Чајниче-некад

Слика 9.1: Хотел „Оријент“ Чајниче-сада

Хотел „Чајниче“ је такође располагао са 35 соба двокреветних и четири апартмана, и два ресторана у које се могло смјестити 200 столица-сједишних мјеста.

Данас, овај објекат располаже са уређеним пословним простором у коме се налазе малопродајни објекат „Зворничанка“ који је отворен крајем 2019. године. и ресторан „Лифе“

Слика 10: Хотел „Чајниче“, Чајниче

8.4. Привреда – предузетништво

Општина Чајниче спада у ред малих општина у Босни и Херцеговини и Републици Српској. По категоризацији развијености које врши Влада РС спада у изразито неразвијене општине.

Дринска регија се одликује огромним и разноврсним природним богатствима које још није у цјелости испитано, а посебно рудна богатства. С обзиром на овако повољне услове привреда је несразмјерно слабо развијена. Поред тога и они привредни субјекти који егзистирају на подручју чајничке општине углавном раде са знатно смањеним капацитетима. Из тог разлога смањен је и њихов утицај на животну средину. За разлику од развијених урбаних подручја гдје је животна средина деградирана и угрожена и гдје је потребно предузимати мјере у циљу њене обнове, овдје је потребно предузети мјере у циљу заштите и очувања постојећег стања. Привредни субјекти дјелују у области шумарства, дрвне и прехранбене индустрије, превоз роба и путника у друмском саобраћају, трговини и угоститљству.

Од већих предузећа, од скора успјешно ради некадашњи Чајнички привредни гигант „Стакорина“, предузеће за прераду дрвета FL „Стакорина“ доо Луке- Чајниче.

Већина предузећа је у приватном власништву. Структура регистрованих дјелатности предузетника стално се мјења али према евиденцији биљежи стални раст. Највише је заступљена трговина, угоститељство, превозничке дјелатности, примарна прерада дрвета, експлатација и сјеча шумских соптримената.

Према подацима из априла 2026. године, на подручју општине Чајниче регистровано је око **40 до 45 активних предузећа** (правних лица).

Ево детаљнијег прегледа пословне структуре у општини:

-Укупан број пословних субјеката: Поред главних предузећа, у регистру се налази и значајан број самосталних предузетника (занатске, трговинске и угоститељске радње), па укупан број активних пословних јединица износи око **110 до 120**.

-Секторска структура: Већина предузећа (око 39) своју дјелатност заснива на преради дрвета, шумарству и трговини, што су и кључне привредне гране овог краја.

-Нове регистрације у 2025: Током 2025. године забиљежена је стабилност у броју субјеката, уз повремена отварања нових пословних јединица већих регионалних компанија, попут бензинских пумпи или трговачких ланаца.

-Статус општине: Због малог броја предузећа и негативних демографских кретања, Чајниче је и у 2025. години задржало статус **изразито неразвијене општине** у Републици Српској

8.5. Туристички потенцијали и инфраструктура

Просторним планом (ПП) Републике Српске предвиђено је да се у просторима, градовима и регијама које имају одговарајуће природне и антропогене карактеристике примарно развија туризам. Сходно томе, идентификовано је неколико потенцијалних зона за развој туризма у РС. Једна од њих је и Подрињска зона, са туристичким мотивима:

- Ријека Дрина, Перућачко и Вишеградско језеро на Дрини, језеро Рјечица код Рудог (туризам на води ловни, риболовни, спортски).
- Јединствена и у свијету потврђена љековита својства извора Црни Губер са елементима „ваздушне бање“.

- Локалитети Панчићеве оморике
- Културно наслеђе у општинама Рогатица и Вишеград-мост у Вишеграду, мост на Жепи, средњовјековни градови Борач, Вратар и Самобор, црква у Сопотници, манастир Добрун, храм Успења Пресвете Богородице у Чајничу.
- Планирани национални парк „Кањон Дрине“ и „Сушице“
- Планирани парк природе Лим
- Резерват биосфере „Дрина“
- Потенцијани туристички центар Сјемеч у Општини Рогатица,
- Планирана ускотрачна жељезничка пруга до Вишеграда и
- Потенцијални сеоски туризам на подручју Борика, Жепе, као и руралног простора општине Вишеград и Чајниче.

Општина Чајниче треба да ради на унапрјеђењу комуналне и туристичке инфраструктуре, као и опремању објеката услужним садржајима како би се што боље искористили капацитети којима располаже. Оснивањем туристичке организације створили би се услови за бољу промоцију туристичке понуде. Чајниче има велике могућности у промоцији „Вјерског туризма“, ако би се обезбједио довољан број преноћишта за ходочаснике који посјећују у групама и појединачно Чајничку Красницу, икону Пресвете Богородице. Такође велики туристички потенцијал представља комплекс природних љепота у ширем подручју села Поникве за развој сеоског туризма у љетним и зимским условима, јер већ постоји добро одређена инфраструктура.

9. СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Захваљујући конфигурацији терена и другим географским погодностима еколошка ситуација на подручју општине Чајниче је на задовољавајућем нивоу. Претпоставља се да хидроелектране у окрузењу утичу на промјену климе како у граду тако и у широј околини, мада не постоје студије које то доказују, али су видни и очигледни показатељи дуготрајни периоди у јесен и прољеће, густих и врло ниских магли које у себи садрже честице по наводницима смога.

9.1. Административно уређење области

Општина Чајниче нема израђен ЛЕАП (Локални еколошки акциони план) зато је неопходно стратешким планом обухватити поједине аспекте заштите животне средине као и планирати у најскорије вријеме израде ЛЕАП-а. Не постоје локални инспекцијски надзор шумарства, пољопривреде и вода.

9.2. Управљање квалитетом ваздуха

Не постоје значајни индустријски загађивачи ваздуха, од значајних загађивача треба истаћи, нерегуларност локалне депоније, производња дрвеног угља и загађивање у урбаним срединама настало процесима гријања и саобраћајем. Посебну пажњу треба усмјерити потреби избацивања фосилних горива и система гријања и преласка на друге начине еколошки прихватљиве.

9.3. Управљање водама

Отворени водотоци су угрожени првенствено непречишћеним комуналним водама и отпадом који се неконтролисано одлаже у корита, без значајног удјела индустријских загађивача. Иако без одговарајуће заштите сврставају се у воде прве и високе друге класе. Неопходно је плански приступити елиминацији загађења вода од најмањих до највећих загађивача, од израде главног градског колектора фекалних вода са пречиштачем до рјешавања прикупљања ЧКО у МЗ и селима.

Изворишта воде која служе углавном за водоснабјевање становништва су сачуване од загађивања и представљају изузетан ресурс који треба сачувати. У најскорије вријеме треба приступити одређивању санитарних зона заштите изворишта који се користе за водоснабјевање становништва и поступати према мјерама заштите.

Код израде просторно планске документације треба водити рачуна о зонама заштите и планираним садржајима. Такође потребно је посветити и пажњу заштити насеља и добара од бујичних вода.

9.4. Заштита земљишта

Екстензивни начин пољопривреде је предност са аспекта загађивања земљишта, свако интензивирање пољопривредне производње треба бити под стручним надзором. Посебну пажњу треба посветити ерозији изазваном новим приступом експотације шума којим је повећана ерозија промјењен режим површинских вода.

9.5. Управљање отпадом

Општина нема задовољавајуће рјешење управљача ЧКО. Садашња депонија на локацији РУЋИЦЕ не задовољава, није уређена и може послужити у повећану пажњу као прелазно рјешење. Треба тежити трајнијем рјешењу у оквиру регионалне депоније или регионалног постројења за прераду отпада у свакој варијанти треба направити поред добре еколошке анализе и економску анализу одрживости будућег рјешења. Постојећи обухват прикупљања и одвоза ЧКО није задовољавајући, треба га проширити, направити већи обухват и тежити смањењу отпада мјерама премијерним нашој средини.

СПИСАК ДИВЉИХ ДЕПОНИЈА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ

- *Мини депонија поред регионалног путног правца R1-5102 - 500 метара испод превоја Козара,*
- *Мини депонија поред регионалног путног правца R1-5102 - насеље Берковићи (испод кућа Радовића),*
- *Мини депонија поред регионалног путног правца R1-5102-са лијеве стране на излазу из града Марковић Колу*
- *2 мини депоније уз корито потока „Кисељак“,*
- *Мини депонија изнад насеља „Брајћевац“ изнад приватног посједа власништво Радоша (Гара) Тупеше*
- *Мини депонија поред регионалног путног правца R1-5102 - до моста 200 метара од насеља Марковић Коло.*
- *Мини депонија према селу Камен (са десне стране) – 200 метара од куће породице Томић*

9.6. Очување биолошке разноврсности и заштита природе

Посебно богатство општине је биолошка разноврсност коју треба посебним мјерама очувати. Одрживим кориштењем природних ресурса то је изводљиво ако се приступи пажљиво и плански.

На територији општине Чајниче поред заштићеног подручја природног предјела Цицел, има заштићени биолошки резерват Панчићеве оморике на Вијогору, као и низ

других природних посебности које се требају заштити и које се могу искористити као туристички садржај. Неопходно је извршити израду елабората заштите поменутих подручја према важећој законској регулативи као и истраживања, промоцију и заштиту Чаробне шуме вилине букве. Поред заштите посебних, угрожених и рјетких врста на поменутих подручјима треба тежити очувању истих на читавој територији општине.

9.7. Енергетска ефикасност

Традиционални начин градње и гријања не задовољавају са аспекта енергетске ефикасности. Локална заједница треба дати подршку свим активностима у правцу побољшања енергетске ефикасности. Превасходно треба размишљати о повећаном искориштавању био масе односно дрвног и шумског отпада као енергентна у систему загријавања. Паралелно треба планирати стимулације за повећање енергетске ефикасности постојећих објеката и потребних мјера градње нових. На подручју општине Чајниче у МЗ Миљено постоји проблем непланске градње, која је изражена у долинама ријека Јањине и Безујанке (викендице, куће помоћни објекти који се налазе у зонама пловљења ријека).

Најизраженија појава непланске градње у долини Безујанке на подручју насеља Бучковићи низводно до куће Жељка Машића, гдје су сви објекти изграђени у инудационој зони.

9.8. Управљање ризицима

На подручју наше општине треба посветити посебну пажњу заштити од шумских пожара, израда противпожарног коридора и њихово одржавање. Изградња захвата воде за потребе гашења пожара у удаљеним подручјима, одржавање и проходност приступних путева удаљених шумских подручја као и придржавање постојећих мјера заштите од пожара.

10. ПОЉОПРИВРЕДА

Општина Чајниче по својим природно географским карактеристикама спада у брдско планинско подручје. Ово подручје погодно је првенствено за развој сточарства, а донекле и воћарства. У руралним подручјима егзистира око 300 углавном старачких

домаћинстава која се искључиво баве пољопривредом. Према подацима АПИФ-а закључено са мјесецом децембром регистровано је око 50 пољопривредних газдинстава.

Што се ратарства тиче површине засијане страним житима су занемарљиве, углавном су површине од 0,2 до 0,3 ха, и то засијане пшеницом, јечмом, кукурузом и хељдом првенствено за личне потребе.

Табела број 19: Структура пољопривредног земљишта по сектору својине

1	Пољопривредно земљиште	27460 ха
2	Оранице	2365 ха
3	Воћњаци	283 ха
4	Ливаде	4068 ха
5	Пашњаци	2635 ха
6	Неплодно земљиште	576 ха

Начин кориштења пољопривредног земљишта

- Укупно се обрађује 60 ха
- Житарице 30 ха
- Поврће 19 ха
- Крмно биље 1 ха
- Доминира приватни сектор 100%
- Коефицијент ораница је ха по становнику 0,1.

У области воћарствау последње вријеме ради се на увођењу нових сорти шљива, крушке, јабуке јер су постојећи воћњаци у просјеку старији, а шљива је у одређеној мјери заражена шарком и с тим у вези засађено је у последње вријеме 3000 нових садница. Подигнуто је и 25 појединачних воћњака са новим сортама јабука. У сарадњи са КАРИТАС-ом подигнуто је и малињака на површини од 10 ха.

Табела број 20: Број родних стабала воћа

Врста воћа	Број родних стабала
Шљива	65 000
Јабука	7 000
Крушка	6 000
Ораси	4 000

Површина малињака је 10 ха.

Као најзначајнија грана пољопривреде на територији општине Чајниче је сточарство, у првом реду овчарство, а у вези с тим ради се на побољшању пасминског састава домаће аутохтоне овце праменке увођењем квалитетније пасмине ВИНЕРБЕРГ овнова. УПП општине Чајниче у сарадњи са УНДП су изградили два савремена овчарника како би на тај начин допринјели побољшању развоја сточарства.

Табела број 21: Процјена бројног стања стоке

<i>Врста и категорија грла</i>	<i>комада</i>
<i>Говеда</i>	300
<i>Овце</i>	8000
<i>Козе</i>	300
<i>Свиње</i>	1000
<i>Живина</i>	2500
<i>Коњи</i>	30
<i>Пчелиња друштва</i>	500

Најзаступљенија раса животиња

1. Говеда 300
2. Овце 8000
3. Козе 300

У сарадњи са узгојно-селекцијском службом Сарајевско-романијске и Горње Дринске регије и пољопривредном стручном службом спроводе се мјере Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС.

На територији општине Чајниче егзистира и Ветеринарска станица као и Удружење пољопривредника општине Чајниче које газдује са зеленом пијацом која се налази у Чајничу. До прије десетак година носилац развоја пољопривредне производње била је ЗЗ „СЛОГА“ Чајниче са свим потребним капацитетима (откуп млијека, фабрике љекобиља, ћумуране, живинарник, фарма крава и оваца, воћњак од 10.000 стабала шљиве), међутим она је угашена. Велики проблем пољопривредницима представља то што нема организованог откупа млијека, стоке и осталих пољопривредних производа као и непостојање земљорадничке задруге. Тренутно постоје три фарме за тов пилића-бројлера за повратнике, које је финансирала међународна хуманитарна организација

УНДП. Поред наведеног у нашој општини успјешно егзистира и удружење пчелара „Липа“ са педесетак чланова и спортско-риболовачко удружење „Јањина“.

11. ПРОЦЈЕНА МОГУЋНОСТИ НАСТАНКА ЕПИДЕМИЈА И УГРОЖЕНОСТИ ЉУДИ, БИЉА И БИЉНИХ ПРОИЗВОДА

У протеклим годинама на подручју општине Чајниче су се јављале следеће заразне болести:

- Варицхеллае
- Сцабиес-шуга
- Ентероцолитисацута-заразни пролив
- Болест пчела (америчка куга)

Варичела, овчије богиње је примарно преносива капљично заразна болест изазвана јако инфективним варичела зостер вирусом. Обично почиње високом температуром, грозницом, општом слабошћу, малаксалошћу и карактеристичним осипом по кожи у облику мјехурића (везикула) испуњених бистром течношћу на глави и другим дјеловима тјела. Појава оспе праћена је сврабом. Уколико не настане секундарна суперинфекција мјехурића бактеријама промјене на кожи углавном зарастају без ожиљака. Од варичеле најчешће обољевају дјеца предшколског узраста, код којих након прележане болести остаје доживотни имунитет. Болест могу пратити и компликације као што су запаљење мозга, упала плућа, инфекције ока и суперинфекције коже. Варичела се најчепће преноси капљицама. Преко ваздуха, кашљањем или кијањем болесника или непосредним контактом са сектором из мјехурића. Обољела особа је заразна од један до пет дана пре појаве оспе и до четири и пет дана после појаве оспе, или све до стварања крaste након пуцања мјехурића.

Период инкубације од момента контакта са обољелом особом, до појаве првих симптома варичеле траје у просјеку од 10 до 21 дан.

Шуга, (позната као седмогодишњи свраб), заразна је инфекција коже узроковање гњидом Сарцоптес сцабеи. Ови паразити су мали и обично нису директно видљиви. Они живе у кожи домаћина, узрокујући интензивни алергијски свраб. Код животиње је инфекција узрокована разлићитом врстом шугарца.

Свјетска здравствена организација класификује шугу као болест повезану са водом. Болест се може пренјети са објеката, мало до преноса најчешће долази директним додиром и ризик од обољевања је пропорционалан дужини контакта. Иницијална

инфекција траје четити до шест недјеља након чега постаје сиптоматична. Реинфекција се може манифестовати у току 24 часа. Пошто су сиптоми алергијски, они се задржавају знатно дуго након ерадикације паразита. Крустава шуга, раније позната као Норвешка шуга, је озбиљнија форма инфекције која је често повезана са имуносупресијом.

Пролив представља повећање обима и садржаја или учесталости пражњења цријева. Врло често је пролив само сиптом неке озбиљније болести и болесног стања (Црхнова болест, улцерозни колитис, цријева заразне болести), а понекад је само привремени проблем.

Америчка куга пчелињег легла је болест поклопљеног легла, а изазива је бактерија „Бациллус ларве“. То је најопаснија заразна болест која пчеларству из године у годину наноси све веће и веће губитке. Пчелар ако не зна да је обољело једно пчелиње друштво од ове болести, својом кривицом веома брзо болест се може проширити на читав пчелињак, а и на ближу и ширу околину. Мање више искусни пчелари брзо препознају ову болест, али већи број пчелара и пчелара почетника којих је у последње вријеме све више болест не препознају. Зато је ова болест задњих неколико година у приличној експанзији, што је случај и са нашом општином.

Како препознати болест.

Од америчке куге пчелињег легла-угиба самопоклопљено пчелиње легло. После три недјеље након инфекције друштва могу се уочити промјене на поклопцима ћелија у којима се налазе мртве ларве пчела. Затворено легло је шарено тј. са отвореним и затвореним ћелијама. Поклопци промјене боју, мало су улегнути и обично на средини имају рупицу. Испод поклопца угинула ларва се распада у тамно смеђу боју, љепљиву, растегљиву масу. Ако у такву масу увучемо дрвени штапић маса се растеже и иста има киселост, мирис загрејаног столарског туткала. Такву масу пчеле не могу избацити из саћа па она остаје и након сасушења. Претвара се у споре које су веома отпорне. Уколико болест дуже траје многе угинуле ларве пчеле избацују из ћелије услед чега легло постаје шарено (ситасто). Будући да велики број ларви пчела угине, пчелиње друштво нагло слаби и без интервенције пчелара угиба.

Како се преноси болест.

Америчка куга је заразна болест само поклопљеног легла. Одрасле пчеле не обољевају од ове болести, али су оне преносиоци. Значајна карика преносиоца болести је и сам пчелар приликом прегледа својих друштава користећи исти прибор, премјештањем оквира из једне у другу кошницу, врцаљком и другим пчеларским прибором и опремом.

Лоши зоохигијенски услови на пчелињаку погодује бржем ширењу ове за пчеле опаке болести. Пошто је већ одавно познато да споре „Бацилус ларве“ могу и у неповољним условима да остају отпорне и неколико десетина година, након чега могу поново изазову болест. У последње вријеме евидентно је и ширење болести преко воска односно сатних снова који нису под сталним ветеринарско-санитарним и здравственим надзором.

Сузбијање болести

Брзо и правовремено откривање и препознавање ове болести је најефикаснији метод у сузбијању америчке куге пчелињег легла. Обзиром да болест никада не пролази сама од себе, а узрочник ове болести је веома отпоран у облаку спора, стога је најоправданије да се за сузбијање ове болести примјењује крајње радикалне мјере. Када се болест препозна и утврди најбоље је увече пчелиња друштва затворити, а затим угушити са препаратима сумпора-паљењем. Ујутру се врши провјеравање да ли су друштва угушена, послје чега се кошнице, оквинови са пчелама и саћем, пчеларским прибором нешто даље од пчелињака спале, у припремљену ископану рупу, која се затим затрпа земљом, а на пчелињаку се изврши опсежнија дезинфекција. Захваљујући превентивном дјеловању, епидемиолошке службе Дома здравља ове болести нису прерасле у епидемију, већ су се јављале као спорадични случајеви. И поред напретка у развоју здравствене службе и здравственог стања становништва ниво хигијенско здравствене културе треба и даље подизати што ће утицати на повољнију хигијенско епидемиолошку ситуацију.

Закључци:

У случају већих епидемија као и у случају појаве природних и других несрећа које могу довести до епидемија, овлаштени општински органи морају мобилисати здравствене али и друге грађане, осигурати потребне количине лијекова и синтетског материјала. У случају епидемије укључује се Црвени крст који егзистира на подручју општине Чајниче те хуманитарне организације. Неопходно је редовно вршити анализу бактериолошке и хемијске исправности воде за пиће и система снабдјевања водом за пиће, канализациону мрежу на подручју цјеле општине уредити по законским прописима, санирати дивље депоније и онемогућити настајање нових, редовна контрола и вакцинација становништва. У сврху превентивног дјеловања на сузбијању епидемије потребно је пратити стање на ширем подручју односно и ван општине.

Обзиром на опасности и посљедице које настају дјеловањем биљних болести и штеточина неопходно је редовно предузимати мјере на њиховом сузбијању.

Сузбијање биљних болести и штеточина проводи се организовано са правним лицима која се баве производњом и прерадом биља и биљних производа, а у правном сектору (индивидуални пољопривредни произвођачи), ове активности су повремене и нису довољно организоване. Посебан проблем представља недовољно организована контрола над коришћеним средствима за заштиту биља и других хемијских и биолошких средстава која се користе у пољопривреди (посебно код индивидуалних произвођача). Забрињавајућа је нестручност индивидуалних произвођача приликом избора и употребе средстава за заштиту биља не поштујући токсиколошке каренце, кориштење средстава са протеклим роком употребе те увјерењем код људи да је усјев боље заштићен ако се третира више пута, а не онда када заштитно средство може бити ефикасно. Према прописима средстава за заштиту биља могу се продавати само у специјализованим продавницама-пољопривредним апотекама. Носиоци послова за заштиту биља и биљних производа на нивоу општине су Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, правна лица у области пољопривреде и шумарства, пољопривредно удружење, индивидуални пољопривредни произвођачи и др. Као снаге за заштиту биља и биљних производа могу се формирати у склопу структура цивилне заштите специјализоване јединице за заштиту и спасавање животиња и намирница животињског порјекла, биљака и биљних производа.

12. МИНЕ И НЕЕКСПЛОДИРАНА УБОЈНА СРЕДСТВА

Послови деминирања уређени су Законом о деминирању БиХ. Деминирањем у БиХ се баве Републичка управа цивилне заштите, Федерална управа цивилне заштите, Одјељење за јавну безбједност-цивилна заштита Брчко дистрикта БиХ, Оружане снаге БиХ, невладине организације и приватне фирме. У оквиру Министарства цивилних послова БиХ-Комисије за деминирање у БиХ, дјелује Центар за уклањање Мина у БиХ (БХ МАК), као стручна служба комисије и координирајуће тијело са канцеларијом у Републици Српској у Бања Луци, која има своје регионалне канцеларије у Палама и Бања Луци.

У оперативном смислу, сваке године, на приједлог Републичке управе цивилне заштите је систематизован Сектор за деминирање, у оквиру којег су формиран и „А“ тимови: Бања Лука, Добој, Требиње и Пале, намјењени деминирању „Б“ тимови: Бања Лука, Добој („Б1“ „Б2“), Пале и Требиње, намјењени откривању и обележавању

неексплодираних убојних средстава (НУС) ради њиховог безбједног уклањања и/или уништавања, тим за машинско деминирање (машине „Темпест МК 5“ и „ФМЛ 200“), машински тим (1 блиндирани утоваривач и 2 камиона кипера) и тим паса за откривање експлозива. Рад тимова за деминирање регулисан је Стандардом за уклањање мина и НУС-а у БиХ и Стандардним оперативним процедурама Републичке управе цивилне заштите.

Припадници тимова су акредитовани и оспособљени за послове деминирања. Најзахтјевнији задатак у оквиру послова деминирања је такозвани „брзи одговор“, за који су оспособљени „А“ и „Б“ тимови Републичке управе цивилне заштите. Реализује се у сличају када су непосредно угрожени људски животи или по питању истрага. Операција „брзи одговор“ подразумјева интервенто деминирање у циљу што бржег приласка повријеђеној особи у минском пољу ради њеног брзог извлачења на сигурну површину и пружања неопходне помоћи. Операција „брзи одговор“ се проводи према посебним процедурама.

Највиша акција „брзи одговор“ изведено је на подручју Добоја-17, Теслића и Рогатице-по 6, Зворника, Братунца и Гацка-по 3, Лопара, Модриче, Пале, Брода-по 2, и Бјелине, Источног Старог Града, Сребренице, Берковића, Љубиња, Требиња, Котор Вароши, Угљевика, петрова, Новог Горажда, Источног Новог Сарајева, Невесиња-по 1 акција. У периоду 2000-2013. година, од посљедица активирања НУС-а и мина, у догађајима због којих изведена акција „брзог одговора“, у Републици Српској смртно су страдала 43. а теже и лакше повријеђена 34 лица.

Слика 11: Минска ситуација у Босни и Херцеговини

Према подацима Центра за уклањање Мина (БХ МАК), канцеларија Пале још увијек је угрожено 10% становника Српске. Потребно је деминирати још 256 км². Од краја рата до сада страдало 1 735 особа.

Мине се најчешће налазе:

- у или око напуштених кућа
- на њивама, ливадама и у шуми
- у близини некадашњих линија фронта
- дуж путава, у близини мостова, обалама ријека.

12.1. Земљиште контаминирано минама

На подручју општине Чајниче према подацима којима располаже Центар за уклањање мина Босне и херцеговине, Регионална канцеларија Пале на основу системског извиђања сумњивих површина од загађености минама има и то:

- **прва категорија** (повртњак, насеље, инфраструктура, путеви, водоснабдијевање, туризам, рударство), око 2,3 км² површина
- **друга категорија** (пољопривреда), око 2,3 км² површина
- **трећа категорија** (шуме) око 5,9 км²

Табела број 22: Земљиште контаминирано минама

Категорија	Површина (км²)
<i>Прва-локалитети који су у свакодневној цивилној употреби, локације репатријације избјеглица и расељених особа. Локације за обнову и реконструкцију инфраструктуре и економије.</i>	
<i>Друга-локалитети који су повремено у употреби или су у контакт-зони са локацијом из прве категорије, економски ресурси</i>	2,8
<i>Трећи-локалитети који су повремено у употреби или су у контакт-зони са локацијом из прве категорије, економски ресурси</i>	5,9
УКУПНО	8,7

Табела број 23: ПРИПРЕМЉЕНА ЛИСТА ПО РЕДУ ПРИОРИТЕТА ЗА ДЕМИНИРАЊЕ

РЕДНИ БРОЈ	
	<i>Локација</i>
	<i>Макотићи-Преврзма</i>
	<i>Макотићи-Преврзма 2</i>
	<i>Забрђе, Брдо, Гробље</i>
	<i>Судићи-Забрђе-Бугљен</i>
	<i>Радио релејна станица „Стражица“</i>
	<i>Караула-Благојевића њиве</i>
	<i>Тихоцељ-Милетића ливаде</i>
	<i>Тихоцељ</i>
	<i>Судићи-Забрђе-Заклопача</i>
	<i>Баковићи-Каровићи</i>
	<i>Потркуша извор</i>
	<i>Караула-Царево гувно</i>
	<i>Караула</i>
	<i>Царево гувно</i>

Приритетан задатак Цивилне заштите на подручју општине Чајниче је заштита људи од заосталих неексплодираних убојних средстава. Уз помоћ повјереника, становништва и припадника Службе јавне безбједности свако пронађено неексплодирано убојно средство је евидентирано, обиљежено мјесто и означено знацима упозорења до доласка деминерског тима. Напомињемо да је на подручју општине уклоњен велики број НУС-а, потребно је спроводити мјере деминирања земљишта.

13. СЕИЗМОЛОШКИ ПОДАЦИ ОД ИНТЕРЕСА ЗА ПРОЦЈЕНУ УГРОЖЕНОСТИ ОД ЗЕМЉОТРЕСА

Земљотреси су велика природна опасност која доводи до губитка живота и губитка услед оштећења на објектима. За људе који живе у подручјима погођеним јаким земљотресима, управљање ризиком и одлуке које треба да буду донесене по њиховом догађању су од животног значаја. За процјену ризика од земљотреса неопходно је развијање корелације између интензитета земљотреса и обима штете за грађевине на неком простору тј. дефинисање подложности објекта на дејство земљотреса и потребних средстава за реконструкцију. Дефинисање штете од земљотреса значајно је у свим фазама догађања земљотреса:

- Прије земљотреса: дефинисање могућих оштећења на објектима као основа за процјену угрожености одређеног подручја, а у циљу планирања превентивних мјера:
- Непосредно после земљотреса са циљем спасавања и збрињавања становништва
- Послије земљотреса у циљу предузимања мјера на отклањању, ублажавању и санирању штете

Територија Босне и Херцеговине, односно Републике Српске, представља један од сеизмичких активнијих дјелова Балканског полуострва, који улази у састав средоземно-транс-азијског сеизмичког појаса.

Поред природних земљотреса који су честа појава, у региону се јављају и вјештачки земљотреси као последица изградње хидроакмулације и активности у рудницима.

Табела број 24: Хронолошки приказ догођених разорних земљотреса у региону

Вријеме	мјесто	Магнитуда (м)	Интезитет у епицентру (Ио) МЦС скале
06.01.1905	Крупањ-Србија	М-5,3	Ио-7°
08.10.1909.	Петриње-Хрватска	М-6,0	Ио-9 °
13.04.1964.	Славски Брод-Хрватска	М- 5,7	Ио-8 °
07.09.1970.	Книн-Хрватска	М- 5,3	Ио-8 °
13.04.1977.	Улцињ-Црна Гора	М-7,1	Ио-9 °

Табела број 25: Хронолошки приказ догођених разорних земљотреса на подручју БиХ

Вријеме	мјесто	Магнитуда (м)	Интезитет у епицентру (Ио) МЦС скале
07.04.1905.	Петровац	М-5,0	Ио-7 °
01.08.1907.	Почитељ	М-5,7	Ио-7-8 °
25.12.1908.	Власеница	М-5,3	Ио-6-7 °
12.03.1916.	Бихаћ	М-5,0	Ио-7 °
06.02.1923.	Јајце	М-5,0	Ио-7 °
14.02.1927.	Љубиње	М-6,0	Ио-8 °
17.12.1940..	Дервента	М-5,1	Ио-7 °
31.12.1950.	Друговићи	М-5,7	Ио-8 °
11.06.1962.	Трескавица	М-6,0	Ио-8 °
07.03.1967.	Сребреница	М-5,1	Ио-7 °
27.10.1969.	Бања Лука	М-6,6	Ио-9 °
25.08.1970.	Гацко	М-5,0	Ио-7 °
29.10.1974.	Лукавац	М-5,0	Ио-7 °

13.1 Сеизмогене зоне

Сеизмичност Републике Српске дефинишу сеизмогене зоне утврђене на основу историјских података о најјачим догођеним земљотресима као и сеизмогене зоне из окружења. На слици која слиједи су приказане сеизмогене зоне на територији Републике Српске и окружењу, са максимално очекиваним магнитудама земљотреса. Сеизмогене зоне ко и максималне магнитуде дефинисане су на основу историјских података догођених земљотреса.

13.2. Скале за процјену макросеизмичког интензитета

Медведев-Спонхауер-Карник скала, такође позната као МСК или МСК-64 (верзија из 1964) је макросеизмичка скала која користи интензитет за процјену дејства земљотреса на основу уочених ефеката. Ова скала за оцјену интензитета земљотреса је у употреби и представља модификацију МЦС (Меркали-Канкани-Зибберг). Скала је заснована на искуствима из примјене модификоване Меркалијеве скале а користи се у Европи од 1980-тих година. Скала има 12 степени изражених у римским бројевима, а при одређивању степена интензитета узима се у обзир:

- Дејство на људе и њихово понашање
- Ефекти на предметима и природи
- Оштећења на објектима

МСК-64 скалом су обухваћене три класе зграда према начину градње, пет степени оштећења зграда као количинске карактеристике:

Класификација зграда-зграде код којих нису примјењене сеизмичке мјере:

А- зграде од необрађеног камена, сеоске зграде, зграде од непечене цигле, куће облепљене глином;

Б- обичне грађевине од печене опеке, зграде сачињене од блокова и монтажне зграде (префабрикован материјал), зграде сачињене од природног тесаног камена и оне са дјелимично дрвеном конструкцијом;

Ц- армирано-бетонске зграде и добро грађене дрвене куће.

Количинске карактеристике-представљају процентуални приказ у односу на постојећи број објеката у региону: мало (око 5%), много (око 50%) и већина (око 75%).

Класификација оштећења:

Први степен-лака оштећења:

Једва видљиве прслине на врло малом броју зидова; опадање малтера само на малим површинама.

Други степен-умјерена оштећења:

Мање пукотине у зидовима, опадање крупних комада малтера, падање цријепова са крова, појава пукотина на димњацима и опадање дјелова димњака.

Трећи степен-тежа оштећења:

Веће и дубље пукотине у зидовима, рушење димњака

Четврти степен-разарање:

Зјапеће пукотине у зидовима, лом зидова, рушење дјелова објеката, рушење везе између дијелова објеката, рушење реградних и калканских зидова.

Пети степен-тотална оштећења:

13.3 Потпуно рушење објекта.

На подручју општине Чајниче није утврђено епицентрално подручје. Данашњи систем изградње у Чајичу базиран на индивидуалној изградњи објекта П+0, односно П+1. висина градње стамбених зграда у граду Чајничу износи П+2, П+3, П+4 (једна ст. јед.). Оштећења на објектима која могу проузроковати земљотрес и од 60 МЦС зависиће од врсте објеката. У том смислу, објекти по својој конструкцији се дјеле на четири категорије и то:

- ***Прву категорију*** чине најквалитетнији објекти грађени после Другог свјетског рата од савремених грађевинских материјала, са добрим масивним конструкцијама, посебним хоризонталним и вертикалним учвршћењима, те снабђевени основном инфраструктурним инсталацијама,
- ***Другу категорију*** чине објекти од чврстог грађевинског материјала, дјелимично амортизовани, грађени између два рата и још увијек у добром грађевинском стању
- ***Трећу категорију*** чине објекти од лошег грађевинског материјала, лоше конструкције углавном амортизовани и лоше одржавани
- ***Четврту категорију*** чине објекти од лошег грађевинског материјала, лоше конструкције, углавном дотрајали и у рушевном стању.

У цјелини гледано може се закључити да је већина стамбеног фонда у општини Чајниче у задовољавајућем стању. Процјеном угрожености територије општине Чајниче, дошло се до закључка да ће поједини дјелови града и насељених мјеста бити изложене различитом степену оштећења, па ће се аналогно томе и примјена мјера заштите и спасавања тако организовати.

Земљотреси интензитета од 6 степени Меркалијеве скале неће знатније утицати на изграђене саобраћајнице нити ће изазвати прекид саобраћаја на тим саобраћајницама.

Што се тиче водовodne инфраструктуре и њене способности и при мањим земљотресима, доћи ће до оштећења водовода и отежаног снабдијевања становништва питком водом.

Закључци:

Да би се посљедице по људе и материјална добра од појаве земљотреса умањиле потребно је предузимати превентивне мјере које ће проводити кроз просторне и урбанистичке планове на нивоу општине Чајниче. Поред тога потребно је примјењивати одговарајуће законе и проведбене прописе о начину градње стамбених, пословних, индустријских и инфраструктурних објеката (путева, мостова, водовodne и канализационе мреже и сл.).

Постојећа структура стамбеног фонда не пружа могућност ефикасне заштите од земљотреса те је при градњи нових објеката неопходна примјена основних принципа земљотресног инжињерства приликом пројектовања објеката.

У случају настанка земљотреса већих размјера потребно је предузети одговарајуће активности које се односе на спасавање угрожених и настрадалих људи и материјалних добара те превентивно организовати потрагу и спасавање затрпаних у рушевинама и њихово збрињавање. Ангажовати све расположиве снаге и средства за заштиту и спасавање укључујући и припаднике МУП-а, војске БиХ, те снаге из сусједних општина.

Кроз Планове заштите и спасавања разрадити активности спасавања угрожених и настрадалих.

У циљу превентивне заштите људи и материјалних добара од надлежних институција захтјевати израду карти о процјени ризика ове врсте природне несреће на територији општине Чајниче.

Да би се процјениле посљедице за људе и материјална добра у случају земљотреса потребно је располагати подацима о структури стамбеног фонда и цјелокупне структуре.

14. ПОЈАВЕ НЕСТАБИЛНОСТИ (КЛИЗИШТА И ОДРОНИ) НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ

Клизишта представљају један од најраспрострањенијих природних хазарда. У Републици Српској. Клизишта, односно процеси клизања спадају у велику групу падинских-гравитационих процеса чија активност преважно везана за заједничко дјеловање гравитације, атмосфере (падавине и температуре ваздуха), хидросфере (површинске и подземне воде), ендегене процесе (сеизмичких утицаја), егзогене процесе (површинско распадање, планирана и линијска ерозија) и техногено дејство. Проблем развоја клизања терена погађа терен као природну конструкцију са више аспеката: као радну средину, као животну средину и као носиоца одређених геолошких ресурса.

Клизишта

Клизишта су одраз неравнотеже (нестабилност) у тлу. Као што свако тијело тежи да из стања лабилне равнотеже пређе у стање стабилне равнотеже, тако и клизиште клижењем наниже тежи да заузме равнотежни положај односно да пређе у стање стабилне равнотеже. Фактори који доводе до настанка клизишта, ИАЕГ (Интернационална Асоцијација за инжењерску геологију и животну средину), се могу подјелити на узрочнике и активаторе. Фактори који доводе до клизања могу бити подјелени на природне и антропогене.

Под узрочницима настанка клизишта подразумјевају се сви агенси који својим дуготрајним дјеловањем изазивају промјене својстава и стања у геолошкој средини, гдје се равнотежа активних и пасивних сила мјења углавном током геолошког времена (физичко-хемијско распадање и други егзогени процеси)- под активаторима процеса клизања најчешће се подразумјевају фактори који доводе до брзе промјене односа активних и пасивних сила на падини. У највећем броју случајева долази до промјене напонских стања и у великом броју случајева пресудно је антропогено дејство.

Од природних фактора то су најчешће сеизмичко дејство и хидролошки-климатски фактори. Често се каже да су узрочници „припремили“ терен за клизање, док су активатори били само непосредни повод клизању. Тешко је увијек одредити који су фактори били пресудни за почетак клизања, јер се анализа увијек врши након акутне

фазе помјерања. Високо развијене и неразвијене земље су подједнако погођене губицима од последица клизања, међутим у неразвијеним земљама губици могу достигати и до 2% висине националног дохотка.

На подручју општине Чајниче извршена је регистрација свих клизишта, од стране Одјељења за привреду, финансије и друштвене дјелатности.

Регистрована клизишта на подручју општине Чајниче

Регистровано је клизиште 2007. године у селу Луке уз регионални пут Горажде-Чајниче на локалитету „Камена пресјека“ код куће Пријовић Радоша. Изградњом ригола и пропуста као и санацијом водоводне мреже на водоводу Чајниче-Горажде на том дјелу клизиште се умирило. Такође у селу Луке на локалитету Кисељак исте године је регистровано клизиште на имању породице Лончар у непосредној близини кућа и других објеката које се умирило и није ових година активирано.

У општини Чајниче на водотоку који настаје од извора „Врело“ у дужини од 100 м почевши од куће Ђуковић Веселина укључиво па све до села Ваљарица овај водоток је усјекао дубоко корито са стрмим обалама. 2008. године је регистрована очигледна ерозија обала и ако дуже потраје угрозиће стамбене објекте на обје стране корита. Урађена је пројектна документација и потребно је изнаћи средства за санацију овог проблема. Такође на регионалном путу Горажде - Чајниче у децембру 2008. године регистровано је клизиште у селу Берковићи, које је оштетило транспортну водоводну цијев Чајниче – Луке - Миљено, а које се сада умирило и више се одражава на путну комуникацију на овом локалитету.

Такође је регистровано клизиште у насељу Лазарево у улици Браће Југовића испод куће Полке Тадић у фебруару 2026.године (узрок појаве овог клизишта су подземне воде). Инспектори Геолошког завода Републике Српске су изашли на лице мјеста и сачинили записник у фебруару 2026.године.

Табела број 26:: Клизишта

Година	2007	2025
Број регистрованих клизишта на подручју општине	2	3
Број становника директно угрожених клизиштима	10	65

15. ОДРОНИ

Одроњавања су најчешће везана за терене стрмих нагиба изграђене од чврстих стијенских маса који су јако оштећене и испресјечане фамилијама пукотина у природним условима падине су стабилне или су на граници стабилности. У условима засијецања, дробински материјал је склон клизању и откидању, усљед чега блокови губе ослонац и откидају се. Због обилних кишних падавина, стање на свим регионалним и магистралним путевима у Горњем Подрињу у првој половини маја је било алармантно. Стање је било врло тешко због великог излива површинских вода и планинских потока на саобраћајнице које пролазе кроз усјеке и кањохе. Бујице су нанјеле већу количину камења и муља на путним правцима Рогатица-Вишеград и Вишеград-Вардиште, као и на путу Бродар-Рудо. Док на подручју општине Чајниче није било изражених појава великих одрона.

Табела број 27: Листа осталих репрезентативних ризика и сценарија

Редни број	Листа репрезентативних ризика	Листа репрезентативних сценарија	Циљне ризичне групе (листа ка обиму ризика)	Прекогранични ефекти (+/-)
1	Клизишта	Сценариј број 1 Клизиште на локалитету Берковићи	Инфраструктура Имовина Животна средина	-
2	Пожари отвореног типа	Сценариј број 2: Шумски пожари Сценариј број 3 Екстремно ниска температура (хладни талас) Сценариј број 4: Екстремно	Животна средина Имовина Људи Људи Инфраструктура Животна средина Људи Инфраструктура Животна средина	+ - -

		висока температура (топли талас)		
		Сценариј број 5:	Људи	
		Велике сњежне падавине	Инфраструктура Животна средина	+
3	Екстремне метеоролошке појаве	Сценариј број 6: Суша	Животна средина Имовина Људи	-
		Сценариј број 7: Олујни вјетар	Инфраструктура Имовина Људи Животна средина	-
		Сценариј број 8: Град	Имовина Инфраструктура Животна средина Људи	-
4	Поплаве	Сценариј број 9: Бујичне поплаве	Имовина Људи Инфраструктура Животна средина	+
5	Спремност здравственог сектора за одговор на ванредне ситуације	Сценариј број 10: Епидемија на подручју општине Чајниче	Људи Животна средина	+

16. АНАЛИЗА РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ СЦЕНАРИЈА

Клизишта

Табела број 28: Сценариј

<i>Сценариј број</i>	<i>Тема сценарија</i>
<i>Сценариј број 1</i>	<i>Клизиште на локалитету Берковићи</i>

Сценариј број 1: Клизиште на локалитету Берковићи

Клизишта као продукт савремених геолошких процеса веома су честа појава на подручју Републике Српске. Појављују се у одређеним геолошким срединама при одговарајућим геолошким условима и представљају крупан проблем за рационално урбанистичко планирање, пројектовање и грађење. Утврђено је да клизишта настају када се стекну сви природни услови, а прије свега геолошки услови који дјелују на геолошку средину. Подземна вода је у настанку и развоју клизишта веома значајна и нема је ниједног клизишта без учешћа подземних вода у њиховом формирању. Зато су и појаве катастрофалних клизишта везане за изразито влажне периоде у години. Активирањем клизишта на овом локалитету могућ је прекид путне комуникације Чајниче-Луке и даље, и оштећење водовода са које се напајају приградска насеља Луке и Миљено. Постоји просјечан односно прихватљив ризик да ће изразито дјеловати на ову имовину, мање на животну средину, ливаде и њиве, а на људе никако.

Пожари отвореног простора

Табела број 29: Сценариј

<i>Сценариј број</i>	<i>Тема сценарија</i>
<i>Сценариј број 2</i>	<i>Шумски пожар</i>

Сценариј број 2: Шумски пожар

Пожари отвореног простора у општини Чајниче интензивније се јављају у два периода, и то период пред вегетацију март-април, и период исушивања вегетације, крај љета јули, август и прва половина септембра.

Пожари отвореног простора, а тиме и шумски пожари, угрожавају становништво, имовину, инфраструктуру, а посебно животну средину. Шумски пожари углавном настају као резултат деструктивног антропошког дјеловања у преко 95% случајева, а врло мали проценат можемо приписати другим, односно природним факторима.

Дуготрајна суша ствара повољне услове за настанак и ширење пожара, сушењем горивог материјала у шумском земљишту гдје је посебно опасан дрвенасти суви материјал као дрвени отпади у виду грана, обореног дрвећа и остале дрвне масе, нарочито у дијеловима гдје се не води рачуна о шумском реду.

Шумске састојине су од стране ЈПШ „Шуме Републике Српске“ категорисане по степену опасности од пожара, при чему су посебно угрожена подручја под црногоричним шумама, јеле и смрче. Климатским промјенама долази до битно дужих и интензивнијих сушних периода са повишеним и високим индексом опасности од пожара. Посебно неповољно је када се пожар развије у подручјима која су мапирана и назначена као високо ризична подручја, удружено са дуготрајном сушом и јачим вјетром који је у тим околностима још једна опасност, која многоструко увећава постојећи ризик.

ШГ "Вучевица" Чајниче брине о заштити шума, укључујући и заштиту шума од пожара. У предузећу се израђују годишњи планови у складу са Упутством и методологијом за израду планова заштите. У газдовању шумама, у дијелу потреба експлоатације и заштите, раде се нови и одржавају постојећи противпожарни путеви и просјечи. Врши се означавање шума према степену угрожености, мапирање по степену угрожености, водазахватима, путевима, складиштима противпожарне опреме и другим елементима.

Већи пожари на подручју општине Чајниче у задњих десет година нису се десили : јули 2000.,јули 2007.,август и септембар 2012.

ВРСТЕ ПОЖАРА**Табела број 30: (ГОДИНА И БРОЈ ИНТЕРВЕНЦИЈА)**

Врста интервенције	2020. година	2021. година	2022. година	2023. година	2024. година	2025. година		СВЕГА
Стамбени објекти	1	2	3	1	3	2		12
Индустријско пословни објекти			1		1			2
Помоћни објекти	2	1		1	1	1		6
Пожар на инсталацијама			1			1		2
Пожар димњака	2	4	5	2	4	3		20
Пожар контејнера		6	5		6	4		21
Шумски пожари	5	11	15	2	4			37
Пожари ниског растиња	1	4	10	7	10	10		42
Саобраћајни удеси	1	1		1	3			6
Поплаве и сњежне падав.				2				2
Асистенције	4	8	12	4	9	8		45
Лажне дојаве					2			2
Спасавање неприступачним теренима					2			2
УКУПНО	16	37	52	20	45	29		199

16.3 Екстремне метеоролошке појаве**Табела број 31: Сценариј бр: 3**

Сценариј број	Тема сценарија
Сценариј број 3	Екстремно ниска температура (хладни талас)
Сценариј број 4	Екстремно висока температура (топли талас)
Сценариј број 5	Велике сњежне падавине
Сценариј број 6	Суша

Сценариј број 7	Олујни вјетар
Сценариј број 8	Град, грмљавинско невријеме

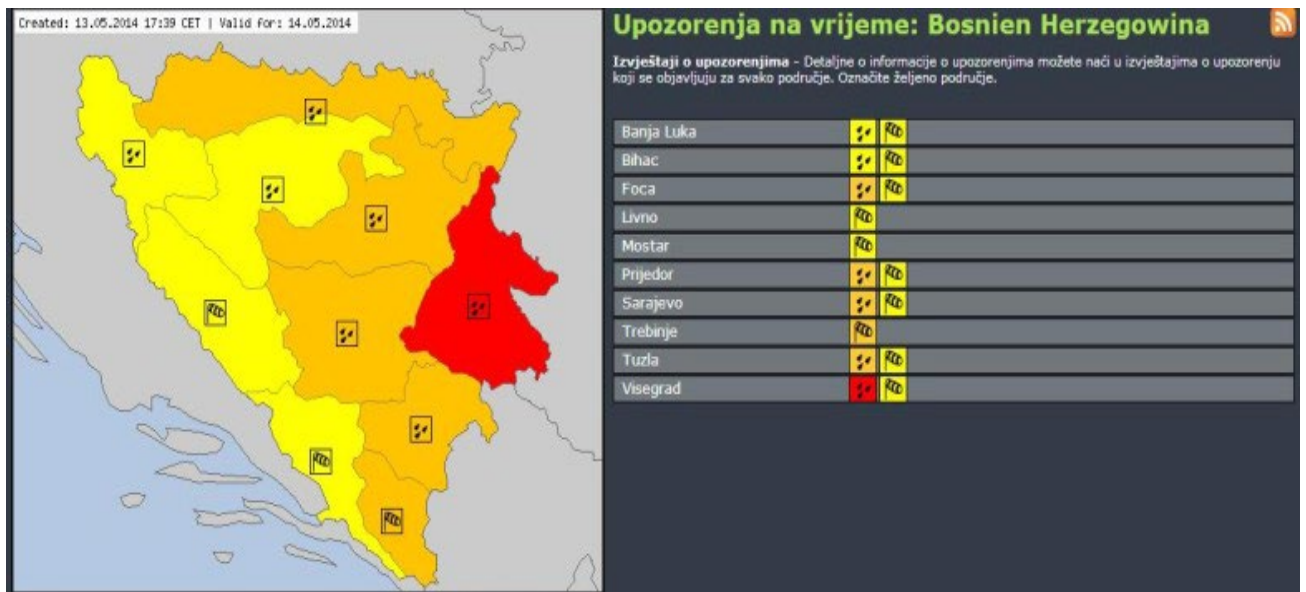
Сценариј број 3: Екстремно ниска температура (хладни талас)

Овај ризик се може третирати и као мултихазардни, зато што уз обилне сњежне падавине и јаке вјетрове, у комбинацији са врло ниским температурама, може доћи до врло тешке ситуације. Директно су угрожени људски животи (услјед смрзавања), животна средина (пуцање дрвећа, залеђивање ријека и језера, угрожене рибе и остали живи свијет), инфраструктура (пуцање водоводних цијеви, пад далековода, телекомуникационе инфраструктуре, што доводи до прекида у снабдијевању електричном енергијом, водом, гријањем, прекида у функционисању фиксне и мобилне телефоније, интернета и слично).

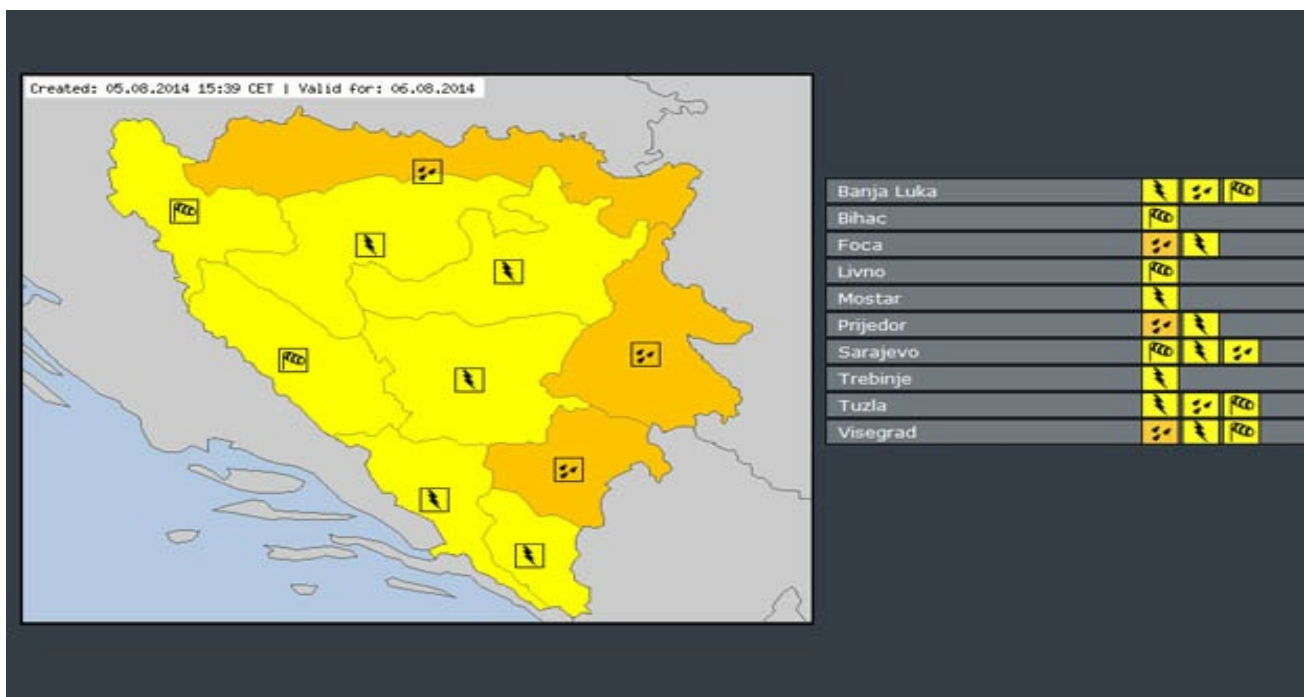
Јаки вјетрови стварају сметове и наносе снијега и по неколико метара, што чини непроходним бројне путне комуникације, а многа рубна и планинска насеља могу бити одсјечена од остатка свијета. У таквим условима су се и дешавали смртни случајеви услјед смрзавања, углавном старијих, беспомоћних и социјално угрожених особа. У оваквим условима, изузетно је отежан рад како редовних, тако и спасилачких и хитних служби.

Карактеристичне су двије ситуације: када се изоловано јави екстремно ниска температура (углавном током ведрих ноћи и јутра), и када се ниске температуре, ледени дани, јављају везано неколико дана. Ледени дани су дани када је максимална дневна температура испод нуле. Праг за упорозење у метеоаларму за Републику Српску и БиХ је рангиран у четири нивоа, и постоје два критеријума, један за југ Херцеговине и други за остале предјеле.

Сценариј број 4 :Екстремно висока температура (топли талас)

Слика број 11: Нараниста Чајнице

Слика бр. 12 : Наранисти метеоаларм за Чајнице

Најтоплије љето у Републици Српској у задњих 20 година, али и од почетка службених мјерења, јесте **љето 2024. године**.

Према подацима [Републичког хидрометеоролошког завода \(РХМЗРС\)](#), ова сезона је поставила нове историјске максимуме, надмашивши претходне рекордне године попут 2012. и 2017.

Кључни подаци за рекордну 2024. годину:

-Историјски максимум: У Бањој Луци је средња љетна температура износила **24,8°C**, што је за чак **2,8°C** изнад вишегодишњег просјека.

-Тропски дани и ноћи:

-Забилежено је рекордних **70 тропских дана** (дани са температуром изнад 30°C), чиме је оборен рекорд из 2012. године када их је било 67.

-Регистровано је невјероватних **30 тропских ноћи** (температура не пада испод 20°C), док је претходни максимум износио само 9 ноћи.

-Најтоплији мјесеци: Јул и август 2024. године били су најтоплији појединачни мјесеци икада измјерени у већем дијелу Српске.

Због необично дугог трајања врућина као и врло високих вриједности температуре, стварају се додатни ризици. Скала штетног дејства високих температура је широка и значајна. Висока температура утиче на здравље људи (хронични и срчани болесници, те старије особе), а може изазвати и смртне случајеве. Може настати и врло велика материјална штета, што је углавном везано за истовремени и здружени утицај друге неповољне метеоролошке појаве, која често иде са високом температуром, а то је суша. У недостатку падавина (као што је било 2024. године) јавила се јака суша, мањи водотоци и неке ријеке су пресушиле или имале историјски минимум водостаја. С тим у вези, долази до значајног утицаја на пољопривреду, шуме и животињски свијет, те на водопривреду.

Врло високе температуре имају два негативна начина испољавања, кроз екстремно високе температуре у неколико дана, или кроз дуг период са врло топлим временом (велики број тропских дана, као што је забиљежено у љето 2024. год.). Ријетки продори хладног, влажног и нестабилног ваздуха, уз високу температуру, погодују развоју јаких локалних непогода, што може довести до појаве јаког града. Дуготрајна суша је не само у Херцеговини већ и у шумама централног дијела Републике Српске условила смањење влаге у стаблима и растињу, што је погодовало учесталом јављању пожара, од којих су поједини били великих размјера. Све ово оставља значајне посљедице на пољопривреду као и на животну средину.

У наредном периоду очекује се додатни раст температуре, па ће до 2030. године средња годишња температура бити виша за око 1°C, а највећи пораст се очекује у љетњим температурама, око 1,4°C. И број тропских дана (Тмакс већа од 30°C) ће се повећати, а очекује се и све већи број топлотних таласа.

Прагови за температуре ваздуха знатно изнад за љетњи период износе од 38,4 °C на западу, до 40,2°C ка истоку и југу. И овдје је изражен пад ка већим надморским висинама. Вриједности изнад прага се сматрају потенцијално опасним и у односу на то су постављени критеријуми у метеоаларму, опет за двије области: југ Херцеговине и остале предјеле.

Сценариј број 5 : Велике сњежне падавине

Велике сњежне падавине у врло кратком периоду десиле су се новембра 2004, фебруара 2005, и фебруара 2012. године, када су проузроковале прави колапс, паралисале одвијање потребних животних токова и проузроковале велике материјалне штете и однијеле два људска живота услед смрзавања. Карактеристичан је период крај јануара, тачније 27.01. и почетак фебруара када је за само један дан пало у самом градском језгру више од једног метра, а сва села су била

одсјечена од централне општине и без струје. У МЗ Заборак, село Поникве, Старонићи, Трпиње и Шапићи. Висина снијега се кретала од 1,5 м до 2 м сметова. Стање елементарне непогоде односно ванредно стање је трајало 24 дана.

Слика број 13: Стјежне падавине 2012. Године

Велики снијег може узроковати бројне проблеме: угрожени су људски животи као и материјална добра. Код јаких сњежних падавина, често се дешава да путеви буду завејани, у вишим предјелима и непроходни, да читава насеља буду одсјечена. Уз јак снијег често се у планинама јавља и јак вјетар који прави наносе и сметове, па на појединим мјестима, посебно превојима висина сњежних наноса може бити и по неколико метара, чак и до 4 метра. И ниске температуре се јављају у том периоду, па је комбинација ова два фактора најнеповољнија. Због јаког снијега нека мјеста, или људи (нпр. завејани у колони аутомобила и сл.), могу бити одсјечени, што уз ниске температуре може довести до смрзавања. Велики снијег може бити опасан када се накупи велика количина на крововима кућа, зграда, спортских и индустријских хала,... Под тежином снијега, кров може да попусти и да дође до велике материјалне штете, а могуће су и људске жртве. Такође, велики снијег доводи до кидања далековода и других и оштећења на телекомуникационим објектима и инфраструктури.

Снијег представља врло озбиљну временску појаву, која се често манифестује као непогода и утиче на све сегменте дјелатности човјека и живота заједнице. Његов утицај на пољопривреду је огроман и зависи од времена појаве. Штити озиме усјеве од зимских мразева, представља залиху воде за биљке у прољетним мјесецима, међутим кад изостане, а јаве се јаки мразеви, биљне културе су знатно угрожене. Водни режим и цијела хидропривреда зависе од сњежног покривача, посебно у мјесецима када наступа његово топљење, када утиче на појаву поплава. У грађевинарству се мора водити рачуна о оптерећености конструкција и кровова снијегом, будући да ће влажан и дебео сњежни покривач толико оптеретити конструкције и изазвати урушавања истих с могућношћу и људских жртава. Посебно велики негативан утицај сњежне падавине имају на комуникације и саобраћај.

Сценариј број 6 : Суша

Суша као метеоролошка појава развија се полако, захвата шира подручја и оставља далекосежне посљедице по становништво, економију и животну средину. Некад се углавном везивала за климатске типове и подручја која традиционално имају врло мало падавина. У тим подручјима посљедице суше су жеђ и глад великог дијела становништва, с одређеним бројем смртних случајева. У задњих 50 година је све чешћа појава суше и у умјереним ширинама континента, па тако и Европе. У индустријски развијеним земљама суша има други карактер посљедица, које се више односе на социо-економске аспекте живота. Чешћа појава суше у посљедњој деценији се види као знак и посљедица климатских промјена. Климатске пројекције за наредних 10 до 30 година указују на то да ће проблем суше бити још наглашенији. Од тога није поштеђена ни

Република Српска. Јаке суше имају социо-економске последице, па је угрожено становништво које живи од пољопривреде, привреда је погођена (пољопривреда и хидропривреда), животна средина, исушивање ријека које доводи до недостатка питке и техничке воде.

Љетњи период (јун-август) 2024. године спада међу 10 најсушнијих у последњих 50 година, заједно са оним током 2000, 2003., 2011. и 2012. године. Мање падавине су регистроване само током љета 1950, 1946, 1933. и 1952. године. Љето 2024. било је најтоплије у Републици Српској од кад се врше мјерења. Било је више топлотних таласа, а врућине су почеле врло рано, још у јуну, и трајале су до краја љета. Уједно било је и знатног дефицита падавина, поготово у августу, кад скоро и да није било кише. Суша је погодила цијелу Републику Српску.

Сценариј број 7 : Олујни вјетар

Вјетар представља веома важан климатски елемент, који се често јавља са другим појавама и може утицати на њихово дејство.

Олујни вјетар је пратилац фронталних система у склопу циклона који прелазе преко Балканског полуострва или хладних фронта који са сјеверозапада прелазе преко наше земље. Најјачи вјетрови се јављају непосредно испред фронта гдје су узлазне струје најјаче, и непосредно при проласку фронта, када је смицање (промјена смјера) вјетра најизраженије и тада може имати олујну брзину.

Јаки удари вјетра се јављају и у склопу ваздушних маса, а везани су за облаке непогода, кумулонимбусе (Сб грмљавинским процесима), јачи при вишећелијским грмљавинским процесима, који могу бити и међусобно повезани, а свакако најјачи када постоји линија кумулонимбуса која напредује слично фронту, стварајућу линију нестабилности и означава предњу линију надлазећег клина хладног силазног ваздуха. Карактеришу га почетак кратког периода великог пада температуре, изражена промјена правца вјетра са његовим ударима који код јачих непогода често прелази 25 m/s. Слично се дешава и у случају суперћелијских непогода, с том разликом што у тим непогодана имамо и циклонску ротацију. У тим ситуацијама се често јављају тромби или пијавице, вртложни системи, које карактерише облак у виду лијевка, пречника десетине или више метара. У средишту лијевка је низак притисак, а ваздух око њега врло брзо кружи и нагло се диже. Кад се лијевак спусти до тла, систем можемо сматрати торнадом.

У нашим предјелима су ове врсте непогода много мање снаге у односу на тропске и не могу се поредити. Најчешће се јављају у топлом дијелу године када на прегријано копно долази влажан

и нестабилан ваздух. Због ограниченог простора јављања често прођу незабиљежене у мрежи метеоролошких станица као појава, па је евиденција о њима непотпуна.

У ситуацијама када дува јак вјетар најугроженија је инфраструктура, јер лако долази до кидања далековада и разних других жица и каблова. Штета се јавља и на кућама, зградама, аутомобилима, а због ломљења грана и кидања дрвећа може се десити да дође до повреда људи.

Табела број 32: Праг упозорења

Ниво упозорења	Удари вјетра
Зелено	Удар вјетра < 11 m/s
Жуто	Удар вјетра > 11 m/s
Наранцасто	Удар вјетра > 17 m/s
Црвено	Удар вјетра > 35 m/s

Табела број :23 Праг упозорења у метеоаларму за вјетар

Сценарио број 8 : Град и грмљавинско невријеме

Град је екстремна временска појава везана за грмљавинске непогоде, која настаје у облацима вертикалног развоја (и до 18 km висине), тзв. Кумулонимбусима. Појава непогода је везана за топли период године када влажан и хладан ваздух долази на суву и угријану подлогу. Што је контраст температуре израженији, а влага већа, интензитет непогоде је већи, па је најизраженији и опаснији у љетњим мјесецима.

Непогоде могу да се јављају изоловане (једноћелијске), када захватају мања прострaнства, вишећелијске, када захватају шира подручја, али и у склопу линија нестабилности и брзопокретних хладних фронтова, када прелазе преко великих површина и могу достићи размјере суперћелија. За вријеме непогода јављају се јака електрична пражњења (муње), јак олујни вјетар (преко 17 m/s), праћени падавинама, пљусковима, суградицом и градом. Град, суградица и ледена зрна припадају чврстим падавинама, а величина може бити промјера од 5 mm, па и до 50 mm. Висина штете услед града зависи од интензитета, трајања и величине зрна града, али и од врсте биљака, фазе развића, стања усјева итд.

У континенталном дијелу земље град се углавном јавља од априла до октобра, када је и најопаснији за пољопривредне културе, када се оне налазе у пуној вегетацији и веома су осјетљиве на дејство те појаве. Појава града је рјеђа у зимском периоду године у већини крајева и мањег је значаја, изузев у Херцеговини, гдје се јавља и у хладнијем дијелу године.

Највећа вјероватноћа појаве града је у мају, јуну, јулу и августу. Учесталост јављања грмљавинских процеса износи од 10 до 40, локално и 60 дана у години, а средњи број дана са појавом града је од 0,2 до 1,1 дан у години.

16.4 Бујичне оплаве

Табела број 33: Бујичне поплаве

Сценариј број	Тема сценарија Бујичне поплаве
Сценариј број 9	Поплаве на територији општине Чајниче

Сценариј број 9 : Поплаве на територији општине Чајниче

Поплава (инундација) је природна појава која означава неубичајено високи водостај у ријекама и језерима, због кога се вода из ријечног корита или језерске завале прелива преко обале те плави околно подручје. Такође означава и нешто рјеђу и обично краткотрајнију појаву која се догађа на обалама мора. Узроци поплава ријека и језера најчешће су високе оборине, односно нагло топљење снијега и леда, док је код мора и великих језера узрок обично потрес, неубичајено снажна олуја или дјеловање вулкана. Кориштење благодати које доносе поплаве, односно борба против њихових негативних последица, били су значајни фактори у развоју првих људских цивилизација. Поплаве на многим подручјима могу нанијети велику материјалну штету, штету на инфраструктурним објектима и околини, штету по здравље становништва, укључујући и губитак људских живота. Величина штете зависи од количине воде односно од величине и врсте поплављеног подручја. Други фактор који је исто толико битан као и количина воде је степен брањености одређеног подручја, односно квалитет водозащитних објеката. Утицај поплава на животну средину се углавном може посматрати као догађај који у великој мјери мијења еколошко стање погођеног подручја. Овдје се прије свега мисли на биљни и животињски свијет чија станишта су за вријеме и након поплава угрожена или потпуно уништена. Према томе, утицај сваке поплаве на животну средину је евидентан. У зависности од величине и хидроморфолошких и географских карактеристика поплављеног подручја и утицај на животну средину је различит. Седамнаестог и 18.12.2008. године услед јаких кишних падавина и пораста нивоа воде у ријекама Безујанци, Јањини и Батовки другим мањим водотоцима као и активирањем тзв. Сухих потока десиле су се у последњих десет година

највеће бујичне поплаве на подручју општине Чајниче, са највећом нанесеном материјалном штетом. Није било угрожених људи, нити других добара и животиња, док су нанешене штете на инфраструктури и пољопривредном земљишту за ову неразвијену општину велике.

Укупна процјена штета на подручју општине Чајниче на дан 17. и 18. 12. 2008. године је 292.000,00 КМ

16.4 Епидемија заразних болести које нападају људе

Табела број 34: Епидемије

Сценариј број	Тема сценарија
Сценариј број 10	Епидемија заразних болести које нападају људе

Сценариј број 10 : Епидемија

Епидемија (грчки *επιδημία*, „међу народом распрострањено“) је необично често појављивање једне болести у једној популацији. Ријеч епидемија је настала од грчких ријечи епи ("преко") и демос ("народ"). Епидемичне болести су између осталог колера, грип, тифус и куга. По правилу ради се увијек о инфекциозним болестима. Заразне болести остају и даље значајан социоекономски проблем, посебно у околностима актуелних промјена у земљи, социјалне транзиције и низа других детерминанти које доприносе њиховој појави и ширењу.

Табела број 35: *Врсте заразних болести које нападају људе*

Врсте епидемије	Начин ширења болести	Болести	Карактеристике болести	Превентивне мјере
Хидричне	водом	Трбушни тифус, бациларна и амевна дизентерија, паратифус, колера, вирусни хепатитис	Експлозивни ток болести са великим бројем обољелих у кратком временском периоду	Санација водних објеката који су имали загађену воду или забрана кориштења исте уз довожење потребне количине воде, вакцинисање.
Алементарне	храном	Све болести као код хидричне епидемије и алиментарне токсикације, бутулизам, тровање стафилококе, салмонелозе	Почетак веома нагао са експлозивним током и врло великим бројем обољелих који може обухватити чак и преко 50% захваћеног колектива	Забрана кориштења сваке сумљиве хране, осигурање хигијенског руковања хране, одговарајућа термичка обрада хране, преглед лица која раде са храном, одговарајући начин чувања хране
Аерогене	ваздухом	Грипа и друге респираторне болести	Болести су изложени сви, а посебно људи који се налазе у већом окупу у затвореном простору	Епидемија није вјероватна на подручју елемен.непогоде у колико иста није била присутна већ прије несреће, потребно је избјегавати веће групе људи узатвореним просторима, и вакцинисање.
Трансмисивне	Инсекти (комарци ,вашке, мухе)	Џегави тифус, повратне грознице, маларија, папатац	Уколико на угроженом подручју појаве се узрочник назначених болести, постоје повољни услови за њихово ширење и развој епидемије	Уништавање преносиоца болести (комараца, муха, вашки) хемопрофилактика

17. ПРИЈЕДЛОГ ЗА НИВО МЈЕРА И АКТИВНОСТИ

17.1 Клизиишта

Катастар клизишта у Републици Српској је дефинисан као **интерактивна, дигитална база података** коју успоставља и води Републички завод за геолошка истраживања (Геолошки завод) са сједиштем у Зворнику.

Овај систем је дио ширег Геолошког информационог система Републике Српске и служи за дугорочно праћење терена ради сигурнијег просторног планирања и изградње.

Кључне информације о катастру:

-Институционални оквир: Начин вођења катастра прописан је посебним [Правилником о начину успостављања и вођења катастра клизишта](#) из 2022. године.

-Садржај података: За свако регистровано клизиште формира се **катастарски лист** који садржи детаљне техничке податке о локацији, типу клизишта и степену активности.

-Мапе склоности: На основу прикупљених података израђена је и *Карта склоности терена ка клижењу* (Landslide Susceptibility Map) у размјери 1:300.000, која помаже у идентификацији ризичних подручја на нивоу цијеле Републике.

-Локални катастри: Поједини градови, попут **Добоја**, имају урађене детаљније катастре клизишта за урбана подручја у размјери 1:5.000, што је кључно за урбанистичко планирање.

17.2 Пожари отвореног типа (шумски пожари)

Основни вид борбе против шумских пожара представља превентивно дјеловање на одређеним подручјима. Познато је да се највећи број шумских пожара појављује баш у близини насељених мјеста и до шумских радилишта, то је и нужно посветити највећу пажњу превентивној заштити.

Шумско подручје Организационог дјела ШГ „Вучевица“ Чајничке обухвата углавном подручја општина Чајничке и Ново Горажде, тј. мањим дјелом општине Чајничке и Ново Горажде. Подјелено је на 2 привредних јединица(ПЈ) и то:

- П.Ј. 01 – Експлатација шума,
- П.Ј. 02 – Узгој и заштита шума Чајничке и Ново Горажде.

У оквиру Привредних јединица организована су шумска радилишта за експлоатацију и узгој шума.

Организација заштите од пожара

Организација заштите од пожара Организационог дјела ШП „Вучевица“ Чајничке је спроведена преко:

- лугара
- осматрача пожара у љетном периоду (инвалиди рада)
- дежурних за празнике
- сталне дежуре

Што се тиче оспособљености за гашење шумских пожара има положених стручних испита за то одређених радника.

Обзиром да бројно стање радника варира, зависно од потреба производње – сјече и пословође радилишта, магационери – манипуланци на примању и отпреми сортимената су различито ангажовани на појединим радилиштима.

Стална дежура је свакодневна у периоду од првог маја до петнаестог септембра, а по потреби и раније или касније од тог датума.

Дежура се седмично објављује и њу чини радник од 15 – 7 сати сваки дан, заједно са дежурним шофером за свих 7 дана.

Период од 10 марта до 10 маја је најкритичнији због чишћења ливада паљењем корова итд.

Осматрачка мјеста - шумско-привредног подручја Чајничка су:

- Осматрачница са осматрачем пожара на мјесту званом "Стражица", кота 1432 м.
- Осматрачница са осматрачем пожара на мјесту званом Виогор, кота 1403 м
- Осматрачница са осматрачем пожара на мјесту званом Хајдановица, кота 1478 м
- Осматрачница са осматрачем пожара на Ђурђевој Брду, кота 1143 м.

Мјере заштите шума

Ради предузимања посебних мјера заштите од пожара у шумама нарочито угроженим од пожара организациони дјелови који газдују шумама дужни су одредити шуме нарочито угрожене од пожара.

Ово се нарочито односи за шуме које се користе за излетишта, одмор или рекреацију што је и у конкретном случају актуелно на Тројану. Обзиром да званично нема проглашених шума нарочито угрожених од пожара и за комплекс Тројан важе мјере као и за остале шуме.

У шумама се нарочито забрањује:

- свако ложење ватре и производње пламена и жара на било ком мјесту као и пушење ван путева у периоду од 1 маја до 15 септембра,
- подизање ковачница, пећи за печење креча, цигле, паљење дрвеног угља и слично као и на простору до 500 м удаљеном од руба шуме.

Ватра се може ложити изузетно на мјестима одређеним и обиљеженим од стране организације која газдује шумом, придржавајући се прописаних услова и мјера сигурности.

У шумама намјењеним за излетишта у дане празника и нерадних дана, Шумско газдинство је дужно обезбједити дежурну чуварску службу.

Чување шума треба организовати путем чуварске службе и одређивањем чуварских реона, што је дужност одјељења за заштиту шума.

Пластови сјена за коње на радилиштима морају бити најмање 15 метара удаљени од објеката, и бјелогоричних шума, а 30 м од четинарских шума тј. на раскрченом земљишту.

Овакви објекти за смјештај сточне хране морају бити најмање 20 метара удаљени од објеката у којима се ложи ватра.

Размак између просторија за привремени смјештај (барака) и других објеката изграђених од запаљивог материјала мора износити најмање 10 метара са попречне и 20 метара са уздужне стране.

Потребно би било гдје постоје услови да се изграде мале бране у близини објеката, које би акумулирале довољну количину воде за гашење пожара. Код ових брана требало би обезбједити моторне пумпе капацитета до 300 литара и потребну количину ватрогасних цријева.

Организација заштите од пожаре

Организација заштите од пожара зависи од добро организованих и проведених превентивних мјера заштите.

Поред добро организоване превентивне заштите, потребно је имати и добро организоване, стручно обучене и технички опремљене, чуваре-ватрогасце, који ће у датом моменту дјеловати у репресивном погледу. Оперативна јединица, у оквиру Ватрогасне јединице Шумског газдинства мора бити обучена у акцијама гашења пожара шума. Мјере и радње на провођењу превентивне, оперативне и репресивне дјелатности заштите од пожара, као и на отклањању елементарних и других непогода одвија се на један од два начина:

Организација првентивне заштите

Степен појаве шумских пожара постаје све већи јер се не води довољно рачуна о узроцима пожара. Упоредо са тим намеће се и обавеза на усавршавање средстава, метода и опреме за гашење као и организованој осматрачкој служби.

Већ донесеним законским прописима, правилницима, упуствима, смјерницама, утврђене су организационе, техничке, васпитно-пропагандне и друге противпожарне мјере и радње, чиме се жели постићи:

- да до пожара уопште недође,
- да се пожар угаси у његовом зачетку, односно да се спријечи његово ширење,

- да се смање директне и индиректне штете,
- да се избјегне повређивање учесника акције гашења пожара и других лица, као и губитак лица у току акције.

Обзиром да пожарне опасности зависе од много фактора и да су пожарне опасности различите, различите су и пожарне превентивне мјере. Законска је обавеза Организационих дјелова да у оквиру прописа, правилника, упуштава и других нормалних аката донесених на основу закона, те питања ријеша својим нормативним актима или другим прописима.

Поред радњи, које су законска обавеза, Организациони дио мора се придржавати слиједећих превентивних противпожарних мјера и радњи:

- спровођење утврђених мјера и норматива прописаних законом, овим планом и другим прописима и рјешењима,
- да обезбједи да сваки радник буде упознат са опасностима од пожара, везаним за радно мјесто на које је распоређен, као и са мјерама и средствима за гашење пожара, практичном употребом приручних апарата за гашење пожара и са материјалним и другом одговорношћу услед непридржавања прописаних мјера заштите од пожара,
- да најмање једанпут у току године врши провјеру знања радника у руковању апаратима почетно гашење пожара,
- да најмање једанпут годишње расправља о стању заштите од пожара,
- да при изградњи или реконструкцији инвестиционих објеката води рачуна да се објекти граде на мјестима на којима постоји најмање опасности од пожара за друге објекте,
- да се обезбједи ‘Шумски ред’ и осматрачке службе,
- да се строго придржава утврђених норматива и приликом лоцирања објеката, као и да се придржава прописаних норматива код заштите објеката,
- да на прикладан начин упозна запослено особље са карактеристикама и својствима уређаја и средстава за рад, те начин руковања противпожарним средствима,
- упознавање радника са овим планом заштите од пожара и других нормативима аката везаним за радње заштите од пожара,
- поступке у случају повреда лица у току гашења пожара или других елементарних непогода, улогом и задацима оперативног ватрогасног особља, особља на производним и другим објектима, мјесту прикупљања за вријеме интервенције, као и

са страним особама затеченим у кругу објеката или радилишта за вријеме настајања пожара.

Организација послова заштите од пожара

Успјешно гашење пожара зависи у великој мјери од његове организације. Ватрогасне јединице су основна снага у борби против пожара и од њихове организације и оспособљености зависи сигурност пред стихијом пожара.

Међутим, велики значај има и одговарајућа припрема запослених радника и припадника Цивилне заштите.

Запослени радници оспособљени и обучени у успјешном руковању и примјени средстава за гашење пожара са циљем отклањања опасности још у зачетку, такође су дио организоване борбе против пожара.

Основну организованост у Шумском газдинству “Вучевица“ шумарство убудуће треба да чини референт заштите од пожара, те стално дежурство према списку дежурства, као и осматрачка мјеста у шумским појасима гдје се мора знати тачно своја мјеста и задатке које треба да извршава и зато мора знати како поступити у случају настанка пожара . Ватрогасна опрема мора у сваком моменту бити спремна са комплет пратећом опремом (крампе, метле, лопате, носила). Ватрогасна опрема се мора налазити на одговарајућем мјесту – ватрогасно спремиште и не смије се мјењати без одобрења. Сваки чувар мора знати гдје се налази сваки дио опреме да га може лако наћи и у мраку.

Основни и најважнији елементи у ватрогасној интервенцији је начин и брзина везе, од које зависи и брзина интервенције.

Добро организована веза мора настојати да се вријеме од избијања пожара до интервенције сведе на минимум.

Према томе, успјех код гашења пожара не зависи само од правилног тактичког наступа, него и од тога како је организована цјелокупна заштита од пожара тј. начин дејства пожара, начин алармирања, брзина интервенције људства са опремом, те сама акција гашења пожара.

17.3 Екстремне метеоролошке појаве

Изложеност метеоролошким ризицима је веома изражена и дио је нашег свакодневног живота. Кад се јављају знатно утичу на нормално одвијање живота, ограничавајући га или парализујући.

Изазивају штету, понекад због интензитета и трајни губитак материјалних добара, оштећење инфраструктуре, животне средине, а не ријетко узрокују и губитак људских живота. У таквим екстремним непогодама широких просторних размјера говоримо о природним катастрофама. Када се јављају веома негативно утичу на друштвени и економски развој заједнице. Процјене говоре да на природне катастрофе отпада око 70% укупне штете у некој држави.

- Рањивост *Чајничка* од метеоролошких и хидролошког ризика је могућа.
- Највећу штету изазивају суша, поплаве, град, олујно невријеме, мраз и високи снијег;
- Опасност од појаве појединих непогода је врло вјероватна на годишњем нивоу (снијег, град, олујно невријеме, мраз), а понекад се могу десити и два-три пута годишње, а екстремно и на нивоу десет година (суша, поплаве и високи снијег);
- Штета и посљедице изазване сушом, поплавом и градом имају велики утицај на економију, а понекад директно угрожавају живот становништва, а у појединим ситуацијама могу имати и трајнији карактер.

Приједлог нивоа превентивних и интервентних мјера и активности

Једно опште стајалиште јесте да рад метеоролошке службе треба што више унапређивати, у смислу што квалитетнијих информација о стању времена, климе, вода и њихових екстрема, а сви документи везани за процјену ризика, платформе и стратегије адаптације требају садржавати дио везан за метеорологију и хидрологију.

Превентивно дјеловање произилази из основне функције метеоролошке и хидролошке службе, а то је осматрање атмосфере, вода и стања тла; архивирање података ради даље примјене у климатологији и разним другим дјелатностима, прогноза времена ради добијања што тачније и правовремене информације о будућем стању атмосфере, у циљу информисања институција и јавности да на вријеме предузму одређене радње и активности, како би се избјегао или смањио ризик од опасне метеоролошке појаве. Због тога је неопходно изградити *систем ране најаве и упозорења*, који мора садржавати:

1. Идентификоване метеоролошке ризике, са детаљним информацијама о учесталости јављања, просторној распрострањености, екстремним вриједностима догађаја, за шта је неопходно имати квалитетну мрежу метеоролошких станица,

2. Стално праћење времена и издавање прогноза и упозорења (краткорочна на пар сати, најава опасних појава до шест сати унапријед, прогноза за 24 и 48 часова унапријед и изгледи времена до 5 дана унапријед),
3. Развој метода и алата за упозоравање,
4. Припремне активности у виду планирања, едукације и оспособљавања,
5. Успостављање јединствене базе података о елементарним непогодама.

Интервентно дјеловање. Једном успостављен квалитетан систем метеоролошког бдијења, који се састоји од осматрачког и прогностичког дијела, с довољном техничком опремљеношћу представља основу доброг дјеловања у ситуацијама елементарних непогода.

Врло је битно напоменути да у цијелом процесу од превентивног до интервентног дјеловања, треба имати на уму реалне могућности институције, реалне могућности предвиђања будућег времена, тј. бити добро упознат са ограничењима нумеричке прогнозе времена.

17.4 Бујичне поплаве

Апсолутна *заштита* од бујичних поплава, посебно у условима климатских промјена, није могућа. Да би се на најмању мјеру свела материјална штета, штета по животну средину, потребно је унаприједити и даље развијати системе заштите и спасавања људи и материјалних добара од ове елементарне непогоде

На смањење материјалне штете у великој мјери се може утицати одговарајућим просторним планирањем.. Потребно је унаприједити међусекторску и међуентитетску координацију и сарадњу свих актера у провођењу мјера заштите од поплава, у чему је посебна улога надлежних ентитетских министарстава и управа за цивилну заштиту. Такође је потребно даље развијати капацитете за провођење оперативних мјера заштите и спасавања адекватном кадровском попуном, обуком и опремањем.

Као што се види из анализе репрезентативних сценарија, евидентно је да поплаве праве највећу штету на имовини, односно на објектима који нису заштићени, као и на пољопривредном земљишту, што је можда и највећи проблем становништва које живи у угроженим подручјима с обзиром да велики дио тог становништва живи управо од пољопривредне производње, па се тако штета коју поплаве направе на усјевима и обрадивом земљишту протеже и много даље него што сама поплава траје (пропадање усјева, немогућност коришћења земљишта за сјетву, нарушавање квалитета земљишта и сл.).

Превентивне мјере заштите од поплава:

- Редовно одржавање и чишћење обале и корита ријека
- Оспособљавање становништва за заштиту и спасавање од поплава кроз личну и узајамну заштиту
- Оспособљавање штаба за ванредне ситуације за руковођењем акција заштите и спасавања од поплава
- Обезбјеђење финансијских средстава и МТС за хитне ситуације.

Оперативне мере заштите и спасавања од поплава

- Праћење водостаја и информисање јавности **о опасностима**,
- Увођење сталног дежурства,
- Обустављање и ограничавање саобраћаја на комуникацијама на подручјима угроженим од поплава,
- Учествовање радних људи и грађана на одбрани од поплава,
- Ангажовање на одбрани од поплава предузећа која располажу покретним средствима неопходних за израву насипа и прочишћавања закрчених корита ријека.
- Ангажовање јединица ЦЗ на заштити и спасавању становништва и материјалних добара од поплаве, (по потреби).
- Коришћење свих расположивих МТС на мјесном принципу, на најугроженијим подручјима захваћеним поплавом и стављање на располагање надлежном Штабу ЦЗ,
- Евакуација становништва и материјалних добара из подручја угроженог поплавом,
- Збрињавање угроженог и пострадалог становништва,
- Снабдевање здравом пијаћом водом подручја угрожена од поплава,
- Организација и спровођење санације терена и објеката на подручју захваћеног поплавом.

Закључци:

- Иако се процјењује да обилне кишне падавине и топљење снијега на подручју Општине не би имале посљедице које би имале карактер елементарне непогоде, потребно је предузети мјере у циљу превентивног дјеловања свих надлежних субјеката на плану заштите од поплава.

- Осигурати услове за предузимање мјера кроз доношење превентивних и оперативних планова од поплава.
- Идентификовати све критичне тачке.
- Извршити чишћење ријечних корита од кабастог материјала и дрвећа.
- Пратити ниво водостаја на већ одређеним тачкама.
- Осигурати средства за редовно одржавање ријечних корита.
- Вршити сталну контролу путем Комуналне полиције како би се спријечило одлагање разног смећа и отпада у корита ријека .

17.5 Спремност здравственог сектора за одговор на ванредне ситуације

Епидемије

- медицински План треба да покрива превентивне и оперативне мјере у случајевима настанка и трајања епидемије,
- мониторинг медицинских и здравствених планова након хитне ситуације,
- обезбјеђење медицинских средстава и залиха у очекивању и појаве епидемије и
- упознавање и информисање јавности, у току и послје епидемије.

Акционим планом ће се организовати слједеће:

- **изолатија и лијечење обољелих,**

Поступак изолације и лијечење компликованих случајева и оних који захтевају интензивну његу и респираторну подршку се врши у референтним здравственим установама, а до њих се у сарадњи инфектолога и епидемиолога организује транспорт. Током хоспитализације и лијечења, инфектолози непрестано прате клиничке симптоме и знаке болести, припремају анализе случајева и о томе извјештавају именовани Стручни тим

У случају да се не могу хоспитализовати сви обољели у изолационим јединицама (да су попуњени и алтернативни изолациони капацитети) лијечење блажих случајева инфекције спроводи се у условима кућне изолације коју спроводи и надзире надлежни изабрани лекар уз консултације са епидемиолошком службом.

- **карантин,**

Сви контакти обољелих особа се региструју и стављају под здравствени надзор ријешењем санитарне инспекције, односно у карантин уколико Министар здравља доноси наредбу о успостављању карантина.

Здравствени надзор спроводе љекари примарне здравствене заштите уз координацију свих активности са епидемиолошком службом.

- здравствени надзор,

Координацију рада и надзор над карантином врши епидемиолошка служба

- хемиопрофилактику,

Хемиопрофилактика се даје здравственим радницима директно изложеним заражавању у току лијечења и њега обољелих, директним контактима обољелих који се налазе у карантину и под здравственим надзором и другим особама са високим ризиком од инфекције, а према упутствима које припрема надлежна републичка установа/орган управе, а која спроводи епидемиолошка служба у сарадњи са другим здравственим установама.

- вакцинације,

Према препорукама вакцинација се спроводи код свих особа код којих није контраиндикована у складу са расположивим количинама вакцине.

Код епидемијске вакцине, уколико буде на располагању, због ограничених количина постављају се приоритети за имунизацију у складу са препорукама које припрема Министарство здравља РС и Институт за заштиту здравља РС.

- епидемиолошки надзор и истраживање,

Епидемиолошко истраживање сваког случаја обољења у складу са усвојеном дефиницијом случаја. Током епидемиолошког истраживања утврђује се пут преношења и извор инфекције, као и сви контакти обољелог у циљу успостављања здравственог надзора и карантина. Епидемиолошким истраживањем се прикупљају и анализирају подаци о кретању инфекције у времену и простору, на основу чега се модификују примјењене противепидемијске мјере и иницира спровођење додатних мјера.

- вирусолошко испитивање,

Епидемиолошка служба у сарадњи са здравственим установама врши узимање узорак за вирусолошка испитивања ради типизације вируса у циркулацији, као и ради праћења евентуалних антигенских измјена и поређења са ситуацијом у ширем региону и свијету. Узорке прикупљене од хоспитализованих пацијената, у НРЛ доставља епидемиолошка служба.

- одржавање система здравствене заштите и комуникације

Због повећаних захтјева за пружањем здравствене заштите, посебних мјера које се примјењују према обољелима и контактима, врши се мобилизација свих ресурса здравствене заштите и стављање у стање приправности. Акционим планом именовани

стручни тим ће планирати резервне капацитете (људске, просторне и материјалне), као и процедуре за ангажовање истих..

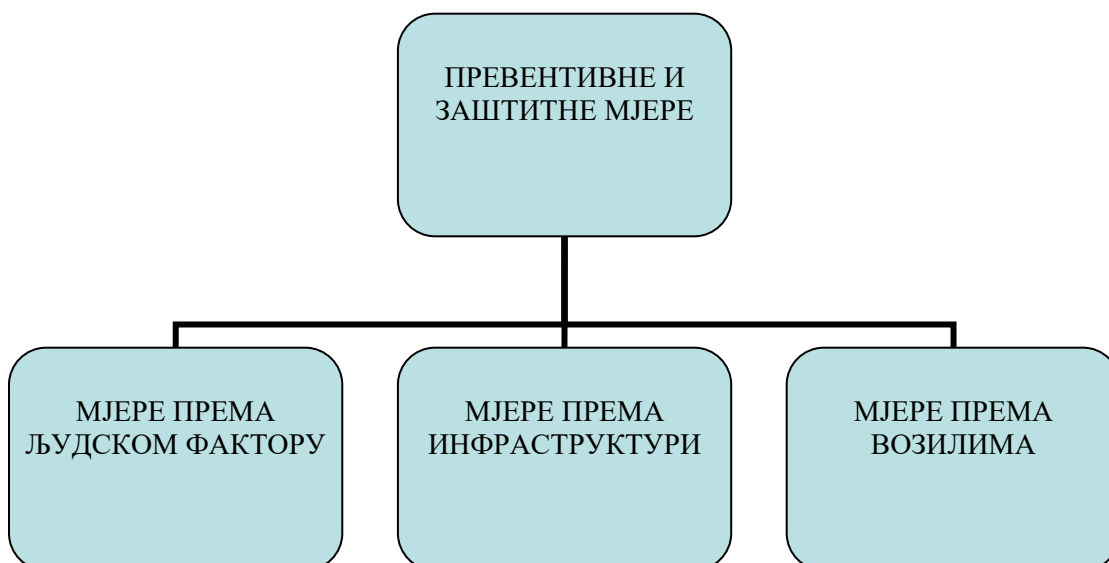
17.6. Ризици у друмском саобраћају (регионални пут R1-5102-правац Горажде- Чајниче-Метаљка

Мјере у области безбједности саобраћаја се дијеле на:

- мјере опште подршке
- превентивне и заштитне мјере
- мјере за ублажавање последица
- репресивне мјере

Мјере опште подршке су :

- прописи-регулатива
- организација система безбједности саобраћаја
- информациони систем-база података
- проучавање безбједности саобраћаја
- менаџмент у безбједности саобраћаја
- одговорност за стање
- систем осигурања возила

Мјере према људском фактору су : унапређење знања, унапређење вјештине возача и унапређење понашања (а то су следеће мјере):

- образовање експерата за безбједност саобраћаја
- припрема становништва за саобраћај
- обука возача
- допунско образовање возача
- информисање јавности
- мјењање понашања учесника у саобраћају
- мјере против пијанства
- селекција возача
- стимулисање исправног понашања (награде, етичка признања и др.)

Мјере према инфраструктури су пројектовање и грађење, одржавање путева и регулисање саобраћаја :

- пројектовање и градња путева
- техничко регулисање саобраћаја
- редовно одржавање путева
- зимско одржавање путева
- ограничење брзине
- истраживање утицаја елемената пута на безбједност саобраћаја
- техничке мјере за безбједније одвијање саобраћаја

Мјере према возилима су конструкција и производња возила и опрема и одржавање возила:

- техничке норме и стандарди
- испитивање возила
- технички прегледи возила
- одржавање, сервиси, кадар, алати,
- сигурносни појасеви, наслони за главу, ваздушни јастуци
- истраживање елемената безбједности возила

Мјере за ублажавање последица се дијеле на мјере према настрадалим лицима и према возилима и имовини:

Мјере према настрадалим лицима су :

- прва помоћ настрадалим лицима (дежурство службе, прва помоћ, превоз настрадалих лица, обештећење жртве),
- квалификована медицинска помоћ (стручни кадар, болничка опрема).

Мјере према возилима и имовини односе се на квалитетну оправку возила.

НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ МЈЕРЕ ДРУШТВЕНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

- нормирање
- припрема људи за учешће у саобраћају (породица-аутошкола)
- промјене понашања учесника у саобраћају
- селекција учесника у саобраћају
- информисање учесника у саобраћају
- контрола и регулисање саобраћаја
- унутрашња контрола
- репресија
- одржавање путева
- техничко регулисање саобраћаја
- одржавање возила
- систем осигурања возила
- ублажавање последица СН
- технички преглед моторних возила
- укључивање науке у спречавању СН.

18. СТАЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА У ОПШТИНИ ЧАЈНИЧЕ

Снаге за заштиту и спасавање на подручју општине Чајничке чине:

- Општински штаб за ванредне ситуације,
- Професионалне и хитне службе (ватрогасци, комуналне, медицинске, ветеринарске и друге службе),

- Повјереници заштите и спасавања,
- Јединице и тимови цивилне заштите које формира Општина,
- Јединице, тимове и екипе ОО Црвеног крста,
- Јединице и тимови које формирају удружења грађана и друге невладине организације (планинарско друштво, еколпшка удружења,)
- Грађани.

Општина Чајниче располаже са јединицама цивилне заштите специјализоване намјене (неке су формиране, а неке ће да се формирају у наредном периоду) и то :

1. Јединица опште намјене (15 припадника)
2. Специјализована јединица за заштиту од пожара – са ослоном на Ватрогасно друштво Чајниче и ШГ „Вучевица“ Чајниче – **у процесу формирања**
3. Специјализована јединица за прву медицинску помоћ – са ослоном на ЈЗУ Дом здравља „ Васо Пелагић“ Чајниче и Црвени крст Чајниче-**у процесу формирања**
4. Специјализована јединица за спашавање из рушевина – са ослоном на ЈКП „Врело – Чајниче“ доо Чајниче-**у процесу формирања**
5. Горска служба спасавања – (10-12 припадника)

Преглед институција-привредних субјеката који су од значаја за заштиту и спасавање од елементарних непогода општине Чајниче:

- Полицијска станица у Чајничу
- „ДМД-Д“ д.о.о. Чајниче"- (бивша ФЛ „Стакорина“)
- ЈКП "Врело" доо Чајниче
- Ветеринарска станица Чајниче
- ООЦК Чајниче
- Електродистрибуција АД Пале, РЈ Чајниче
- Центар за социјални рад
- Дом здравља "Васо Пелагић" Чајниче
- ШГ „ Вучевица „ Чајниче
- Ватрогасно друштво "Чајниче", Чајниче

Могућности планирања и обезбјеђење материјалних и финансијских средстава за случај несрећа великих размјера

Цивилна заштита општине Чајничке не располаже у потпуности са материјално техничким средствима и опремом која би се могла употријебити у случају интервентног дјеловања, сем средстава и опреме за противпожарну заштиту „патролно-спасилачког чамца, одређене количине униформи цивилне заштите и друга МТС-а. Потребно је у оквиру Буџета општине Чајничке издвајати планирана средства за опремање и обуку формираних јединица цивилне заштите.

Мјере заштите и спасавања, снаге и средства у фази спровођења мјера заштите и спасавања

Ове мјере се планирају за спасавање живота и заштите у вријеме настанка катастрофе.

Главне мјере које би се се проводиле су: спасавање, третман и нега настрадалих, евакуација, смјештај, исхрана, обезбјеђење комуникације, расчишћавање и приступ угроженим, снабдијевање водом и струјом, здравствена и санитарна заштита, обезбјеђење животних намирница, јавно информисање, безбједност, обнова и изградња, одржавање морала и тд.

Снаге које ће учествовати у спровођењу мјера заштите и спасавања су: грађевинска и комунална предузећа, привредни субјекти за снабдијевање, здравствене и ветеринарске установе, Црвени крст и социјалне установе, јединице цивилне заштите опште и специјализоване намјене и становништво Чајничке. У овим случајевима ангажовала би се средства од привредних субјеката и других правних лица са расположивом механизацијом.

Снаге и средства у фази спровођења одлуке на отклањање последица несрећа

Мјере заштите и спасавања у фази асанације обухватају: пружање прве медицинске помоћи повријеђеним и спасавање живота оних који су још неповријеђени, али су угрожени затрпани у рушевинама, запаљеним и поплављеним објектима, проналажење и идентификација смртно страдалих, сакупљање, транспорт и сахрањивање настрадалог становништва; прикупљање, уклањање и уништавање отпадних и других материјала који су опасни по живот и здравље људи и животиња; спровођење хигијенско-епидемиолошких мјера ради спрјечавања ширења заразних болести, епидемија, забрана употребе воде из оштећених и загађених водних објеката, обезбјеђење становништва питком водом. За реализацију задатака мјере асанације ангажоват ће

се: комунално предузеће ЈКП „Врело-Чајниче“ доо Чајниче, у сарадњи са МУП-ом и Домом Здравља "Васо Пелагић" Чајниче.

Начин вршења процјене штета од природних и других несрећа

Процјену насталих штета вршиће Комисија коју именује начелник из реда стручних лица одређене специјалности за штету која је настала на имовини у власништву становника општине Чајниче и штете које су настале на инсталацијама критичне инфраструктуре у власништву општине и штете настале код привредних субјеката на територији Чајниче.

Руковођење и координација снагама заштите и спасавања

Оперативно и техничко руковођење цивилном заштитом и другим снагама заштите спасавања врши општински Штаб за ванредне ситуације. У руковођењу је обавезан проводити Одлуке које доносе начелник општине надлежан за руковођење цивилном заштитом и другим снагама заштите и спасавања.

Када се процјени да снаге и средства професионалних служби, као и привредних друштава и других правних лица нису у могућности да спријече и отклоне последице природних и других несрећа у којима су организоване снаге цивилне заштите општине Чајниче тада би се тражила помоћ од Републичке управе цивилне заштите Републике Српске, сусједних општина, привредних друштава сусједних општина и Оружаних снага БиХ.

19. ПРЕГЛЕД ЗАКОНА, ПОДЗАКОНСКИХ АКТА, МЕЂУНАРОДНЕ ЛЕГИСЛАТИВЕ И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОКУМЕНАТА

Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама	РС 121/12, 46/17, 111/21
Уредба о садржају и начину израде Плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће	РС 101/21
Упутство о тражењу, пружању и прихватању помоћи заштите и спасавања у ванредним ситуацијама	РС 11/14
Уредба о организацији и начину функционисања система осматрања, обавјештавања и узбуњивања	РС 65/13
Закон о статистици	РС 85/03
Закон о заштити природе	РС 20/14, 24/14, 58/19 и 67/23
Правилник о регистру заштићених природних добара	РС 65/19
Закон о социјалној заштити	РС 37/12, 90/16, 94/19, 42/20, 36/22 и 132/23
UNESCO- Конвенција о заштити свјетске културне баштине	Париз, 1972
Закон о заштити од пожара	РС 94/19

19. ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

Графички прилог број 1
Карта (мапа), општине Чајниче, насељених мјеста

Графички прилог број 2
Карта општине Чајниче-Минска ситуација- формата А4, размијере 1:50.000 и размијере 1:125.000

20. ИЗВОРИ ПРОЦЈЕНЕ

- Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама РС "Службени гласник РС" бр 121/12, 46/17 и 111/21
- Уредба о садржају и начину израде Плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће "Сл гласник РС" бр 101/21
- Закон о заштити од пожара "Сл гласник РС" бр 94/19
- ПРИРУЧНИК о ризико-базираном димензионирању (допуњено издање), Сарајево , децембар 2010.
- Програм систем обуке за управљање ризицима од катастрофа за Локалну самоуправу у БиХ,
- План заштите од пожара општине Чајниче, август 2025. година
- Стратегија развоја општине Чајниче, 2020-2027.година
- Акциони План енергетски одрживог развоја општине Чајниче
- Општинска управа општине Чајниче, Одјељење за привреду и финансије и друштвене дјелатности
- Дом здравља „Васо Пелагић“ Чајниче
- Основна школа „Јован Дучић“ Чајниче
- СШЦ „Петар Петровић Његош“ ,Чајниче
- Дјечији вртић „Бајка“
- Центар за социјални рад Чајниче
- ЈКП „Врело-Чајниче“ д.о.о. Чајниче
- Ватрогасно друштво Чајниче
- ШГ „Вучевица“ Чајниче
- План заштите шума и објеката од пожара
- Републички завод за статистику РС
- МТЛ а.д Бања Лука-Дирекција за маркетинг и продају
- Агенција за статистику БиХ, Сарајево
- Министарство цивилних послова-комисија за деминирање у БиХ-Центар за уклањање мина у БиХ.

- Републички хидрометеоролошки завод РС Бања Лука
- Сеизмиолошки завод РС Бања Лука

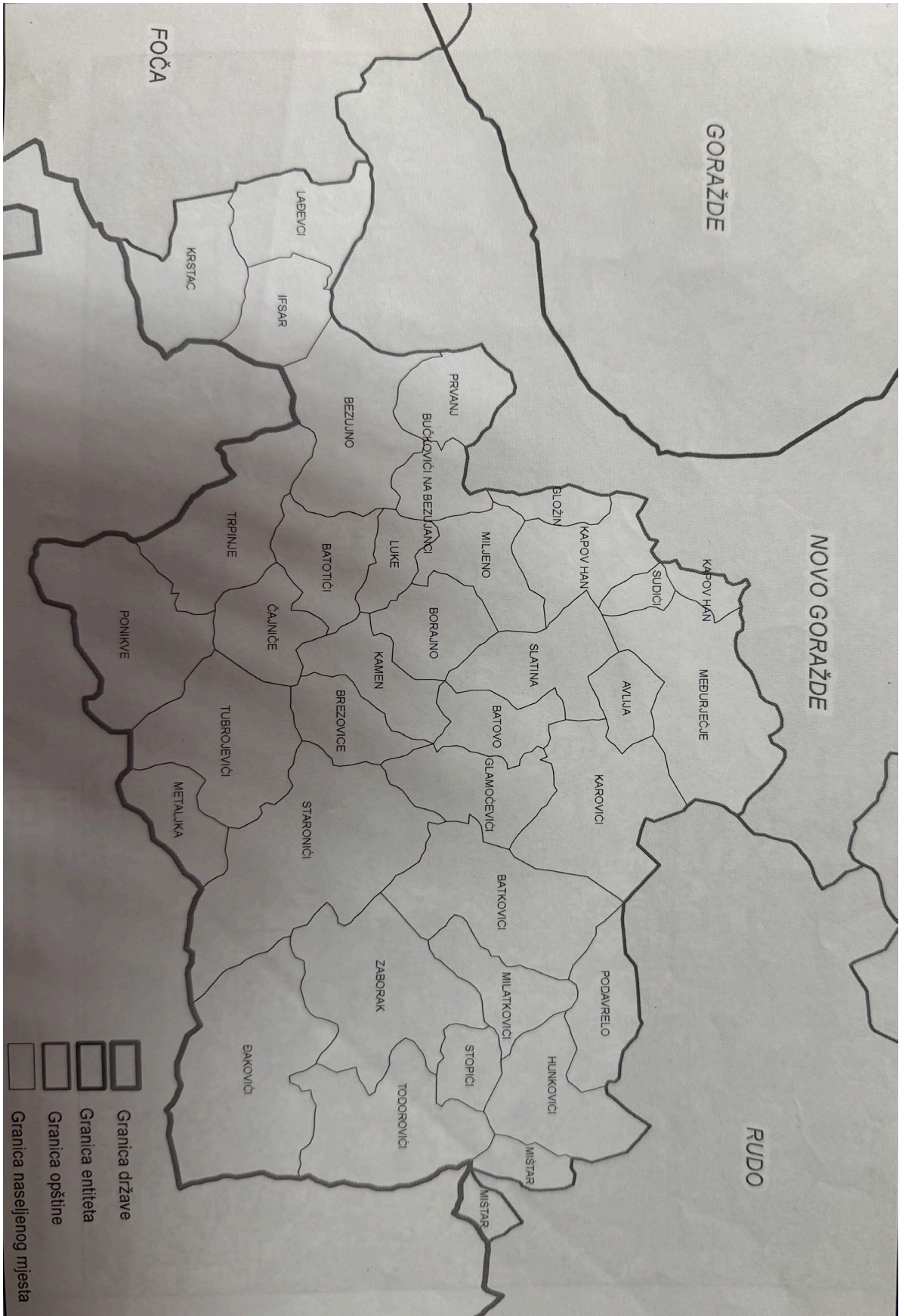
САДРЖАЈ

- ОПШТИНА ЧАЈНИЧЕ-ОСНОВНИ ПОДАЦИ	2
- ПРЕДГОВОР	3
- УВОД	4
1. ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ	7
<i>1.1. Положај и карактеристике општине Чајниче</i>	<i>7</i>
<i>1.2. Хидролошке и хидрогеолошке карактеристике</i>	<i>10</i>
2. ИСТОРИЈАТ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ	14
3. КЛИМАТСКИ УСЛОВИ	15
<i>3.1. Температуре ваздуха</i>	<i>15</i>
<i>3.2. Влажност ваздуха</i>	<i>16</i>
<i>3.3. Облачност и осунчаност</i>	<i>17</i>
<i>3.4. Вјетрови</i>	<i>18</i>
<i>3.5. Барометарски притисак</i>	<i>18</i>
<i>3.6. Предјели планинске климе</i>	<i>18</i>
<i>3.7. Снијег</i>	<i>19</i>
<i>3.8. Пројена угрожености од обилних сњезних падавина и високих сњезних наноса</i>	<i>21</i>
<i>3.9. Град</i>	<i>22</i>
<i>3.10. Суша</i>	<i>23</i>
<i>3.11. Олујни вјетар</i>	<i>24</i>
4. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	26
<i>4.1. Општинска регулатива и службе</i>	<i>26</i>
<i>4.2. Кључни природни ресурси</i>	<i>27</i>
<i>4.3. Пројена степенa угрожености шума у Чајничу</i>	<i>27</i>
5. СТАНОВНИШТВО	29
6. ДЕМОГРАФИЈА	31
<i>6.1. образовање</i>	<i>33</i>
<i>6.2. Социјална заштита</i>	<i>35</i>
7. КУЛТУРНА ДОБРА	37
<i>7.1. Стара и нова српска Православна црква „Успење Пресвете Богородице“ у Чајничу</i>	<i>39</i>
<i>7.2. Синан-Бегова џамија и Мир-Мухамедова џамија</i>	<i>42</i>
8. ИНФРАСТРУКТУРА	44
<i>8.1. Техничка инфраструктура</i>	<i>44</i>
<i>8.2. Комунална инфраструктура</i>	<i>45</i>
<i>8.3. Смјештајни капацитет</i>	<i>45</i>
<i>8.4. Привреда- предузетништво</i>	<i>47</i>
<i>8.5. Предузетништво</i>	<i>48</i>

8.6. Туристички потенцијал и инфраструктура _____	48
9. СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ _____	49
9.1. Административно уређење области _____	50
9.2. Управљање квалитетом ваздуха _____	50
9.3. Управљање водама _____	50
9.4. Заштита земљишта _____	50
9.5. Управљање отпадојм _____	51
9.6. Очување биолошке разноврсности и заштита природе _____	51
9.7. Енергетска ефикасност _____	52
9.8. Управљање ризицима _____	52
10. ПОЉОПРИВРЕДА _____	52
11. ПРОЦЈЕНА МОГУЋНОСТИ НАСТАНКА ЕПИДЕМИЈА УГРОЖЕНОСТИ ЉУДИ, БИЉА И БИЉНИХ ПРОИЗВОДА _____	55
12. МИНЕ И НЕЕКСПЛУДИРАНА УБОЈНА СРЕДСТВА _____	58
12.1. Земљиште контаминирано минама _____	61
13. СЕЗИМИОЛОШКИ ПОДАЦИ ОД ИНТЕРЕСА ЗА ПРОЦЈЕНУ УГРОЖЕНОСТИ ОД ЗЕМЉОТРЕСА _____	63
13.1. Сезимиолошка зона _____	65
13.2. Скале за процјену мјакросезимиолошког интезитета _____	65
13.3. Потпуно рушење објекта _____	66
14. ПОЈАВЕ НЕСТАБИЛНОСТИ ТЈА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ _____	68
14.1. Клизишта _____	68
14.2. Регистрована клизишта подручја општине Чајниче _____	69
15. ОДРОНИ _____	70
16. АНАЛИЗА РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ СЦЕНАРИЈА _____	72
16.1. Клизишта _____	72
16.2. Пожари отвореног простора _____	72
16.3. Екстремне метеоролошке појаве _____	75
16.4. Бујичне поплаве _____	83
16.5. Епидемија заразних болести које нападају људе _____	84
17. ПРИЈЕДЛОГ ЗА НИВО МЈЕРА И АКТИВНОСТИ _____	86
17.1. Клизишта _____	86
17.2. Пожари отвореног типа (шумски пожари) _____	86
17.3. Екстремне метеоролошке појаве _____	90
17.4. Бујичне поплаве _____	92
17.5. Спреност здравственог сектора на ванредне ситуације _____	94
17.6. Ризици у друмском саобраћају _____	96
18. СТАЊЕ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА У ОПШТИНИ ЧАЈНИЧЕ _____	98

19. ПРЕГЛЕД ЗАКОНА, ПОДЗАКОНСКИХ АКТА, МЕЂУНАРОДНЕЛЕГИСЛАТИВЕ И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОКУМЕНАТА	102
20. ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ	102
<i>Грфички прилог бр. 1</i>	
<i>- Мапа (карта) насељених мјеста општине Чајниче</i>	
<i>Графички прилог бр: 2</i>	
<i>- Карта општине Чајниче-минска ситуација формата А4, размјере 1:25,000 и разнјере 1:50.000</i>	
21. ИЗВОРИ КОРИШТЕНИ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЈЕНЕ	103

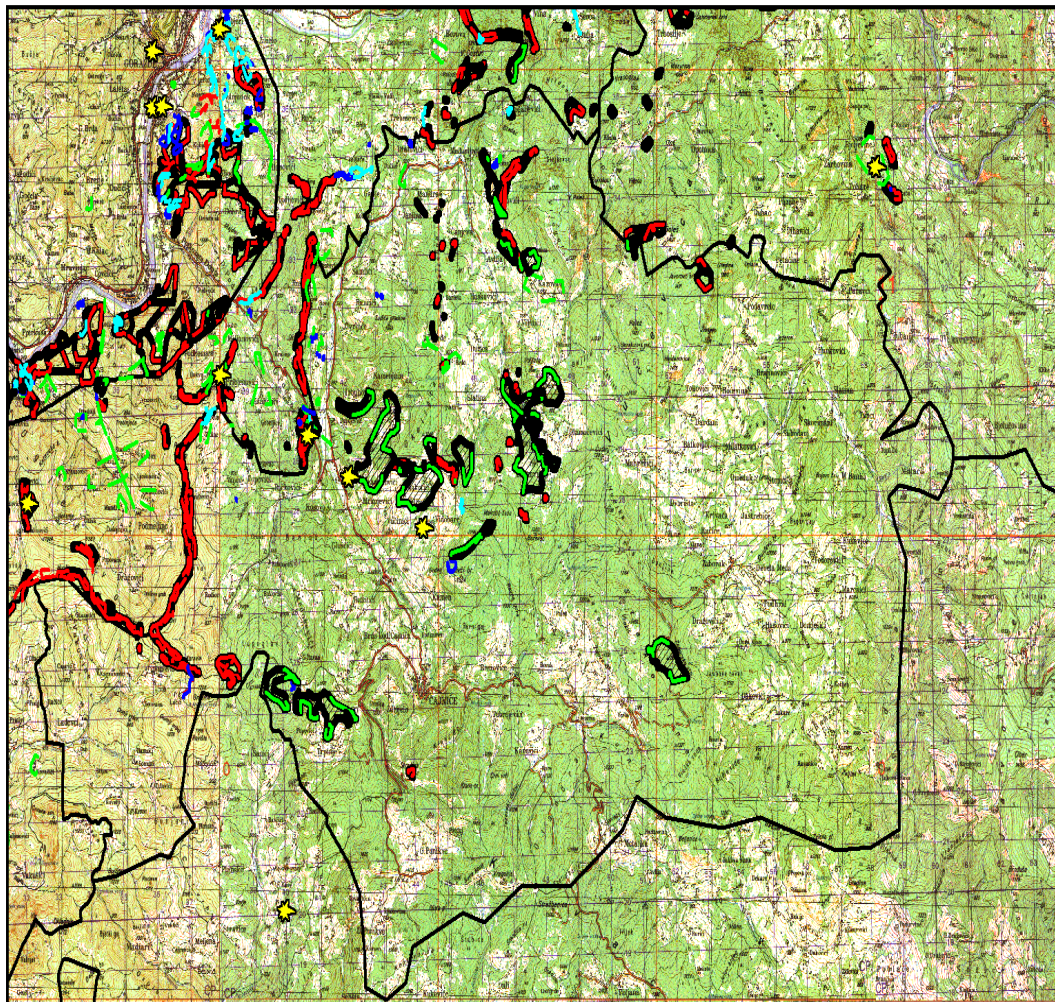
КАРТА ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ

RAZMJERA = 1:125 000

MINSKA SITUACIJA

ČAJNIČE

PRIPREMA I ŠTAMPA
BHMACH SARAJEVO
DATUM: 23.03.2026. godine

LEGENDA

SUMNJIVO OPASNA POVRŠINA	TEHNIČKI IZVIDENA POVRŠINA	MSP OČIŠĆENA POVRŠINA
RIZIČNO OPASNA POVRŠINA	POVRŠINA BEZ UTVRĐENOG RIZIKA	MSP REDUKOVANA POVRŠINA
OČIŠĆENA POVRŠINA	MINSKI INCIDENT / NESREĆA	MSP VRAĆENA POVRŠINA
		MSP OTKAZANA POVRŠINA